

پژوهشکده پولی و بانکی
بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

▪ مقاله کاری شماره MBRI 9224 / زمستان ۱۳۹۲

▪ ارزیابی عملکرد بانک‌ها در سبد دارایی، بدهی، سود و زیان در سال‌های ۱۳۹۱-۱۳۹۲

▪ اعظم احمدیان

پژوهشکده پولی و بانکی
بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

پژوهشکده پولی و بانکی

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

تهران: میدان آرژانتین، ابتدای بزرگراه آفریقا، روبه‌روی پارکینگ بیهقی، پلاک ۱۰

کدپستی: ۱۵۱۴۹۴۷۱۱۱ صندوق پستی: ۷۹۴۹-۱۵۸۷۵

www.mbri.ac.ir

- دیدگاه و نظرات ارائه‌شده در این مقاله متعلق به نویسندگان بوده و لزوماً نظر پژوهشکده پولی و بانکی را منعکس نمی‌کند.
- کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به پژوهشکده پولی و بانکی می‌باشد. استفاده از نتایج این مقاله با ذکر منبع بلامانع است.

فهرست مطالب

۱	فصل اول. مقدمه .....
۷	فصل دوم. تحلیل عملکرد بانک‌ها به تفکیک گروه همگن .....
۹	۲. تحلیل مقایسه‌ای سبد دارایی .....
۱۲	۳. تحلیل مقایسه‌ای سبد بدهی .....
۱۶	۴- تحلیل مقایسه‌ای اقلام سود و زیان .....
۲۵	۵. حساسیت به نرخ بهره و رابطه آن با سود و زیان .....
۳۰	۶- جمع‌بندی .....
۳۱	پیوست .....

پیش‌گفتار

جایگاه مدیریت دارایی و بدهی که همواره به تأمین وجوه و بکارگیری بهینه آنها می‌پردازد، در قلب چرخه مالی بانک قرار دارد. همچنین فعالیت‌های مدیریت دارایی_ بدهی در برگزیده برنامه‌ریزی استراتژیک اجرا و کنترل فرآیند است که تأثیر قابل ملاحظه‌ای بر حجم دارایی، بدهی، ترکیب، سررسید، نوسانات نرخ بهره، کیفیت و میزان نقدینگی آنها می‌گذارد. از سوی دیگر صورت حساب سود و زیان، منبع اصلی اطلاعات در خصوص سودآوری بانک است و منابع درآمدزا و مقادیر و جنبه کیفی آن و همچنین کیفیت پرتفوی وام بانک و کانون هزینه‌ها را نشان می‌دهد.

در این گزارش با توجه به اهمیت مدیریت منابع و مصارف و بررسی سبد سود و زیان بانکها در حفظ سلامت سیستم بانکی در چهار بخش، عملکرد بانکها به تفکیک گروه‌های همگن و در چارچوب تحلیل سبد دارایی، بدهی، سود و زیان مورد تحلیل و بررسی قرار گرفت. همچنین با توجه به تأثیری که مدیریت دارایی و بدهی بر سود و زیان بانک می‌تواند داشته باشد، با تعریف چند شاخص، ارتباط بین مدیریت دارایی و بدهی و سود و زیان مورد بررسی قرار گرفت. در پایان نیز جمع‌بندی و نتیجه‌گیری بیان شد.

در این جا لازم است از آقایان دکتر فرهاد نیلی و دکتر جهانگیر بیابانی که نظارت بر حسن تدوین این گزارش را بر عهده داشته‌اند و محققاً پیشنهادات ایشان بر غنای گزارش افزوده است و همچنین موسسه عالی بانکداری ایران که اقلام ترازنامه و سود و زیان بانکها را گردآوری و در اختیار پژوهشکده پولی و بانکی قرار داده است، تقدیر و تشکر گردد.

امید است انتشار این گزارش مورد استفاده علاقه‌مندان به مباحث بانکی، مسئولین و کارشناسان قرار گیرد و نقطه شروعی برای پژوهش‌های تکمیلی در این زمینه باشد.

اعظم احمدیان

پژوهشگر گروه بانکداری، پژوهشکده پولی و بانکی

فصل اول

مقدمه

مقدمه

جایگاه مدیریت دارایی و بدهی که همواره به تأمین وجوه و بکارگیری بهینه آنها می‌پردازد، در قلب چرخه مالی بانک قرار دارد. همچنین فعالیت‌های مدیریت دارایی_ بدهی در برگیرنده برنامه‌ریزی استراتژیک اجرا و کنترل فرآیند است که تأثیر قابل ملاحظه‌ای بر حجم دارایی، بدهی، ترکیب، سررسید، نوسانات نرخ بهره، کیفیت و میزان نقدینگی آنها می‌گذارد. هدف اصلی مدیریت دارایی - بدهی ایجاد یک جریان مستمر سودآوری با کیفیت بالا، با ثبات و در حال رشد است. این هدف با دستیابی به یک ترکیب مطلوب میان سطح دارایی و بدهی و میزان ریسک مالی تحقق می‌یابد. به همین دلیل بررسی ترکیب سبد دارایی و بدهی بانکها دارای اهمیت است.

صورت حساب سود و زیان، منبع اصلی اطلاعات در خصوص سودآوری بانک است و منابع درآمدزا و مقادیر و جنبه کیفی آن و همچنین کیفیت پرتفوی وام بانک و کانون هزینه‌ها را نشان می‌دهد. ساختار صورت حساب سود و زیان، جهت گیری بانک را نیز نشان می‌دهد. در همین راستا، در این گزارش سعی شده است ترکیب سود و زیان بانکها تحلیل گردد.

در این گزارش بانکهای کشور به چهار گروه بانکهای خصوصی، خصوصی شده، دولتی و تخصصی تقسیم شده اند که به ترتیب عبارت هستند از:

خصوصی: اقتصاد نوین، انصار، پارسیان، پاسارگاد، تات، دی، سامان، سرمایه، سینا، شهر، کارآفرین، ایران زمین، حکمت ایرانیان، قوامین، گردشگری

خصوصی شده: تجارت، صادرات، ملت، رفاه کارگران

تجاری دولتی: سپه، ملی، پست بانک، قرض الحسنه مهر^۱

تخصصی دولتی: صنعت و معدن، کشاورزی، مسکن، توسعه صادرات و توسعه تعاون

در این گزارش از آمار منتشره مربوط به اقلام دارایی، بدهی و سود و زیان بانکها که هر ساله توسط موسسه عالی بانکداری منتشر می‌شود، در دو سال ۱۳۹۰-۱۳۹۱ استفاده شده است. شایان ذکر است با توجه به اینکه بانکها هر ساله با تعدیل اطلاعات مربوط به اقلام ترانزنامه و سود و زیان، با تغییرات اقلام مذکور مواجه می‌شوند که این امر باعث شده است، اقلام ترانزنامه و سود و زیان بانکها در سال ۱۳۹۰ در گزارش جاری و گزارش "ارزیابی عملکرد صنعت بانکداری در ایران (مقایسه سالهای ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰)"^۲ متفاوت باشد. در جدول شماره (۱) شاخصهای مورد بررسی معرفی شده اند.

۱- بانک قرض الحسنه مهر بر اساس دسته‌بندی بانک مرکزی، جزء بانکهای قرض الحسنه است که به صورت مجزا باید بررسی شود. اما با توجه به اینکه آماری از سایر بانکهای قرض الحسنه (نظیر بانک رسالت) در دسترس نبود، این بانک به عنوان یک بانک دولتی بررسی شده است. دلیل قرار گرفتن آن در گروه بانکهای دولتی به خاطر تأمین مالی اولیه آن از سوی بانکهای دولتی است.

۲- احمدیان، اعظم، "ارزیابی عملکرد صنعت بانکداری در ایران (مقایسه سالهای ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰)"، مقاله کاری، شماره ۲۲، بهار ۱۳۹۲، پژوهشکده پولی و بانکی.

جدول ۱- معرفی شاخص‌های ارزیابی عملکرد بانک‌ها

نسبت مالی	شاخص‌های ارزیابی عملکرد
تسهیلات اعطایی اوراق مشارکت مطالبات از شبکه بانکی	سبد دارایی
سپرده سرمایه‌گذاری سپرده فرار بدهی به بانکها بدهی به بانک مرکزی	سبد بدهی
درآمد بهره‌ای سود حاصل از تسهیلات اعطایی سود حاصل از سپرده‌گذاری و سرمایه‌گذاری سهم سود سپرده‌گذار درآمد غیر بهره‌ای سایر درآمدها درآمدهای کارمزدی هزینه مطالبات غیرجاری هزینه اداری	سود و زیان
شکاف بهره به دارایی شکاف بهره به سرمایه حساسیت به نرخ بهره نرخ هزینه تأمین مالی وجوه بازدهی دارایی درآمدزا حاشیه بازدهی	سایر

با توجه به اهمیتی که مدیریت منابع مصارف بانک در قالب شاخص‌های دارایی و بدهی در حفظ سلامت سیستم بانکی و سودآوری بانکها دارد، در فصل دوم، عملکرد بانکها به تفکیک گروه‌های همگن مورد تحلیل و بررسی قرار گیرد. به همین منظور، در بخش اول و دوم سعی می‌شود نسبت ارقام دارایی به کل دارایی و نسبت ارقام بدهی به کل بدهی بررسی و تحلیل گردد. از طرف دیگر با توجه به اهمیت تحلیل ترکیب سود و زیان بانک و جهت‌گیری فعالیت آن، ترکیب سبد سود و زیان بانکها در بخش سوم مورد بررسی و تحلیل قرار می‌گیرد. همچنین با توجه به تأثیری که مدیریت دارایی و بدهی بر سود و زیان بانک می‌تواند داشته باشد، با تعریف چند شاخص، ارتباط بین مدیریت دارایی و بدهی و سود و زیان مورد بررسی قرار می‌گیرد. در پایان نیز جمع‌بندی و نتیجه‌گیری بیان می‌شود.

فصل دوم

تحليل عملکرد بانک‌ها به تفکیک گروه همگن

تحلیل عملکرد بانک‌ها به تفکیک گروه همگن

۲. تحلیل مقایسه‌ای سبد دارایی

دارایی‌های بخش بانکی شامل اقلامی است که ویژگی‌های ترازنامه هر یک از بانک‌ها را نشان می‌دهد. هرچند ساختار ترازنامه شدیداً به عوامل متعددی مانند گرایش‌های تجاری، محیط بازار، نوع و ترکیب مشتریان یا محیط اقتصادی بستگی دارد. ترکیب ترازنامه بانک معمولاً حاصل تصمیم‌گیری در خصوص دارایی، بدهی و مدیریت ریسک است و رویکرد مدیریت بانک به ریسک پذیری و ریسک‌گریزی را نشان می‌دهد. در ادامه مهم‌ترین اقسام تشکیل دهنده دارایی مورد تحلیل قرار می‌گیرند.

جدول ۲- ترکیب دارایی بانک‌های خصوصی و خصوصی‌شده (درصد)

	تسهیلات اعطایی		اوراق مشارکت		مطالبات از شبکه بانکی		سایر دارایی‌ها	
	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱
اقتصاد نوین	۶۹/۵	۶۹/۴	۴/۷	۱/۲	۶/۵	۷/۲	۱۹/۴	۲۲/۲
انصار	۷۵/۱	۶۸/۴	۰	۰	۴/۲	۷	۲۰/۸	۲۴/۶
پارسیان	۶۶/۵	۶۵/۴	۰/۳	۰/۴	۷/۰	۱۲	۲۶/۳	۲۲/۳
پاسارگاد	۶۱/۹	۵۸/۸	۲/۶	۴	۱۶/۱	۱۷/۳	۱۹/۴	۱۹/۸
آینده	۴۷/۸	۲۴/۹	۰/۵	۰	۳/۸	۱۱/۴	۴۷/۹	۶۳/۷
دی	۲۰/۳	۳۴/۵	۰/۱	۱/۲	۱۳/۱	۲۲/۳	۶۶/۶	۳۲/۰
سامان	۶۱/۹	۵۸/۱	۰/۲	۰	۱۴	۲۰/۱	۲۳/۸	۲۱/۸
سرمایه	۷۱/۱	۵۷/۴	۰/۴	۰	۱۱/۷	۲۱/۱	۱۶/۹	۲۱/۵
سینا	۶۵/۱	۵۲/۲	۰	۱	۵/۹	۲۰/۲	۲۹/۰	۲۶/۶
شهر	۴۴/۳	۲۸/۶	۰/۸	۱/۶	۴	۱۳/۸	۵۰/۹	۵۶/۰
کارآفرین	۶۲/۲	۶۰/۴	۳/۲	۰	۱۴/۰	۱۶/۸	۲۰/۶	۲۲/۹
ایران زمین	۳۰/۲	۱۶/۱	۰	۰	۵۳/۵	۵/۰	۱۶/۴	۷۸/۹

پژوهشکده پولی و بانکی
بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

۵۰/۸	۴۷/۷	۲۰/۳	۲۲/۳	۰/۸	۰/۴	۲۹/۶	۲۹/۷	حکمت ایرانیان
۴۲/۹	۵۰/۸	۵۲/۸	۳۷/۹	۰	۴/۵	۴/۹	۶/۸	قوامین
۷۶/۴	۴۳/۴	۶/۳	۱۶/۳	۰	۰	۱۷/۳	۴۰/۳	گردشگری
۲۳/۶	۲۱/۸	۱۶/۸	۱۰/۹	۱/۳	۱/۷	۵۹	۶۶/۳	خصوصی
۲۱/۶	۲۰/۵	۷/۸	۷/۶	۷/۸	۴/۶	۶۴/۲	۶۷/۴	تجارت
۳۵/۵	۳۰/۵	۲	۳/۶	۵/۵	۳/۷	۵۷/۸	۶۲/۲	صادرات
۱۹/۸	۱۹/۰	۱۱/۷	۸/۳	۳/۹	۲/۶	۶۵/۳	۷۰	ملت
۲۴/۷	۲۶/۴	۵/۳	۴/۸	۰	۰	۷۰/۸	۶۹/۵	رفاه کارگران
۲۴/۴	۲۳/۳	۷/۶	۶/۵	۴/۸	۳/۳	۶۲/۲	۶۷	خصوصی شده

تغییرات نسبت تسهیلات اعطایی به دارایی بیانگر تغییرات ریسک اعتباری در دوره های آتی است. دو دارایی اوراق مشارکت و مطالبات از شبکه بانکی از جمله دارایی های بدون ریسک هستند و تغییرات آن رویکرد ریسک گریزی بانک را نشان می دهد. در بانک های کشور سهم تسهیلات اعطایی در دارایی بیش از سهم سایر اقلام دارایی است به عبارت دیگر شبکه بانکی کشور ریسک اعتباری را به سایر ریسکها نظیر ریسک بازار(ناشی از سرمایه‌گذاریها و مشارکتها) ترجیح می دهد.

همانطور که در جدول شماره ۲ مشاهده می شود، در دوره مورد بررسی سهم تسهیلات اعطایی و اوراق مشارکت در دارایی بانکهای خصوصی کاهش یافته و در مقابل مطالبات از شبکه بانکی افزایش یافته است. در بانکهای خصوصی شده نیز سهم تسهیلات اعطایی از دارایی کاهش یافته و در مقابل سهم اوراق مشارکت و مطالبات از شبکه بانکی افزایش یافته است. به عبارت دیگر دو گروه بانکهای خصوصی و خصوصی شده در سال ۱۳۹۱ رویکرد ریسک گریزانه را در شبکه بانکی کشور در پیش گرفته اند.

بانکهای کوچکی نظیر آینده، شهر، ایران زمین، حکمت ایرانیان و گردشگری کاهش شدید در سهم تسهیلات اعطایی داشته اند. در مقابل سهم مطالبات از شبکه بانکی آنها افزایش یافته است. از سوی دیگر همانطور که مشاهده می شود در بانکهای کوچک، نظیر آینده، قوامین، ایران زمین، حکمت ایرانیان و گردشگری، سهم سایر داراییها^۱ تقریباً بالای ۴۰ درصد است که عمده آن را سرمایه‌گذاری و مشارکت تشکیل می دهد به طوری که این گروه از بانکها در سال ۱۳۹۱ سعی نموده اند سرمایه‌گذاریها و مشارکتها را به شدت افزایش دهند. به عبارت دیگر با کاهش تسهیلات اعطایی از وظیفه خود یعنی واسطه گری مالی فاصله گرفته اند. ضمن اینکه با کاهش تسهیلات اعطایی و افزایش سرمایه‌گذاریها و مشارکتها، ریسک بازار را به ریسک اعتباری ترجیح داده اند و همچنین به دلیل رو آوردن به مطالبات از بازار بین بانکی در واقع رویکرد ریسک گریزانه را در سال ۱۳۹۱ در پیش گرفته اند. در میان بانکهای خصوصی شده نیز تنها بانک رفاه کارگران با افزایش سهم تسهیلات اعطایی مواجه شده است.

۱- سایر داراییها مشتمل بر مجموع داراییهای نقد، اوراق مشارکت و سرمایه‌گذاریها است

جدول ۳- ترکیب دارایی بانک‌های دولتی تجاری و تخصصی (درصد)

	تسهیلات اعطایی		اوراق مشارکت		مطالبات از شبکه بانکی		سایر دارایی‌ها	
	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۰
سپه	۶۷/۵	۶۲/۳	-/۱۷	-/۲۹	۶/۰۹	۶/۳	۲۶/۲	۳۱/۱
ملی	۶۸/۸	۶۳/۵	۳/۱	۲/۴۵	۸/۲	۵/۶	۱۹/۹	۲۸/۵
پست بانک	۶۶/۱	۶۲/۴	.	.	۵/۹	۴/۱	۲۸/۰	۳۳/۵
قرض الحسنه مهر	۲۸/۱	۴۳/۴	۴۸/۱	۳۴/۳۹	۵/۱	۲/۱	۱۸/۷	۲۰/۱
تجاری	۶۷/۷	۶۲/۸	۳/۱	۲/۴۹	۷/۶	۵/۷	۲۱/۶	۲۹
صنعت و معدن	۷۷/۳	۷۸/۶	-/۰۴	.	۴/۴	۲/۷	۱۸/۳	۱۸/۷
کشاورزی	۶۹/۶	۶۸/۰۸	-/۰۷	.	۶/۳	۷/۳	۲۴/۰	۲۴/۶
مسکن	۸۷/۸	۸۲/۵	-/۰۶	-/۰۵	۲/۹	۱۰/۳	۹/۲	۷/۲
توسعه صادرات	۶۶/۰۴	۶۰/۱	-/۱۱	.	۱۳/۴	۱۴/۷	۲۰/۵	۲۵/۲
توسعه تعاون	۶۲/۴	۶۸/۸	.	.	۱۱/۲	۸/۰۸	۲۶/۴	۲۳/۱
تخصصی	۸۰/۲	۷۷/۲	-/۰۶	-/۰۳	۴/۷	۸/۸	۱۵	۱۴

بانک‌های دولتی و تخصصی به جز بانک‌های قرض الحسنه مهر، صنعت و معدن و توسعه تعاون با کاهش سهم تسهیلات اعطایی در سال ۱۳۹۱ مواجه شده اند. همچنین این دو گروه بانکی با کاهش سهم اوراق مشارکت در دارایی نیز همراه بوده اند. اما بانک‌های دولتی برخلاف سایر بانک‌های کشور با کاهش مطالبات از بانکها همراه بوده اند. افزایش شدید سهم تسهیلات اعطایی در بانک قرض الحسنه مهر این بانک را در دوره های آتی با افزایش ریسک اعتباری مواجه می سازد. اما همانطور که مشاهده می شود این بانک کمترین سهم تسهیلات اعطایی را در بین بانک‌های دولتی دارد. دلیل عمده آن این است که این بانک فعالیت بیشتری در زمینه سرمایه گذاری ها و مشارکتها دارد.

به صورت کلی می توان بیان نمود:

- ◀ شبکه بانکی کشور در سال ۱۳۹۱ یک تغییر را در سبک دارایی خود شاهد بوده است به طوری که از ارائه تسهیلات در سطح خرده فروشی به سمت اعطای تسهیلات در بازار بین و بانکی و خرید سایر دارایی‌ها که عمده آن را سرمایه گذاری‌ها و مشارکت‌ها تشکیل می‌دهد، رو آورده‌اند. در واقع بانک‌های کشور از واسطه‌گری که وظیفه اصلی آنهاست فاصله گرفته‌اند.
- ◀ کاهش عرضه اعتبارات باعث کاهش دسترسی بخش تولید به منابع ارزان قیمت (در مقایسه با استقراض از بازار برای بنگاه‌های تولیدی) و در نتیجه کاهش تولید، کاهش توان بنگاه‌های تولیدی در بازپرداخت اعتبارات دریافتی و تشدید مطالبات غیر جاری خواهد شد.
- ◀ بانک‌های کشور بنا به دو دلیل ریسک کم و نرخهای آزاد مطالبات از شبکه بانکی، بیشتر متمایل به اعطای تسهیلات به بازار بین بانکی هستند. از سوی دیگر سهم بالای تسهیلات اعطایی در دارایی بانکها، در کنار فقدان ساز و کار اطمینان بخش برای مدیریت ریسک اعتباری، پیامدی جز مطالبات غیرجاری ندارد. این امر در کنار نرخ بازده واقعی منفی تسهیلات اعطایی به تشدید این پدیده می انجامد.

برخی از بانکهای کشور در دو سال اخیر از واسطه گری مالی فاصله گرفته اند و بیشتر متمایل به سرمایه گذاری هستند. اگر چه همچنان سهم تسهیلات اعطایی در سبد دارایی بیش از سایر اقلام است. با توجه به نااطمینانی که در ایجاد درآمد از سرمایه گذاریها و مشارکتها وجود دارد، می توان بیان نمود کسب سود نیز در دوره های آتی برای بانکها با نااطمینانی مواجه خواهد شد.

۳. تحلیل مقایسه ای سبد بدهی

اگرچه طبقه بندی بدهی های مندرج در ترازنامه بانکها شکلی کلی و عمومی دارد، تفاوت در ترکیب آنها و همچنین نرخها، شاخصها و ویژگی های هریک از انواع مختلف بدهیها در زمانهای مختلف، بیانگر نوع فعالیت تجاری بانک است. ساختار تأمین مالی بانک همواره بر هزینه عملیات آن، تأثیر مستقیم دارد. زیرا عامل تعیین کننده در منافع بالقوه و سطح ریسک بانک می باشد. همچنین ساختار بدهی های بانک نشان دهنده ارتباط بین دارایی، بدهی و سیاستهای مدیریت ریسک بانک است.

بخش عمده بدهی های بانکها را سپرده ها، بدهی به شبکه بانکی و بدهی به بانک مرکزی تشکیل می دهد. سپرده ها معمولاً بخش عمده ای از کل بدهی های بانک را تشکیل می دهند. هر نوع تغییر در سطح سپرده ها در سیستم بانکی یکی از عوامل تأثیرگذار بر سیاستهای پولی است. بدهی به بانکها معمولاً به عنوان منابع مالی موقت و ناپایدار تلقی می شود. دلایل قابل قبول برای اتکا به تأمین وجوه بین بانکی، عبارتست از موقتی و یا فصلی بودن این وامها یا رفع احتیاجات نقدی بانک و ایجاد آمادگی برای مقابله با برداشت های عمده و غیر منتظره سپرده گذاران بانک است. اتکای زیاد یک بانک به تأمین وجوه بین بانکی نشان می دهد که بانکها با ریسک بالای تأمین وجوه مواجه هستند. از طرف دیگر مهمترین دلیل استقراض از بانک مرکزی، تغییر در حجم ذخایر مورد نیاز برای مقابله با نوسانات سپرده ها است. استقراض از بانک مرکزی در مواقعی صورت می گیرد که بانکها وضعیت ذخایر روزانه خود را به درستی پیش بینی نکرده و برای جبران این نقیصه و تأمین موقت منابع مالی بانک، ناچار به اخذ وام از بانک مرکزی می شوند.

جدول ۴- ترکیب بدهی بانکهای خصوصی و خصوصی شده (درصد)

	سپرده های سرمایه گذاری		سپرده های فرار		بدهی به بانک مرکزی	
	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۰
اقتصاد نوین	۸۰/۳	۷۸/۵	۱۰/۳	۸/۳	۰	۲/۴
انصار	۶۵/۳	۷۱/۳	۲۱/۸	۲۵/۸	۲/۳	۴/۵
پارسیان	۷۷/۶	۷۸/۷	۵/۷	۷/۱	۳/۱	۲/۱
پاسارگاد	۷۸/۱	۸۰	۶/۶	۸/۵	۰	۳/۴
آینده	۶۹	۴۷/۶	۲/۵	۲/۱	۲۴/۹	۲۲/۸
دی	۷۶/۳	۷۴/۹	۱۳/۷	۱۲/۱	۶/۳	۹/۷
سامان	۶۹/۲	۶۳/۵	۶/۳	۱۰/۵	۸/۷	۹/۵
سرمایه	۴۴	۴۶/۴	۱۰/۳	۲۸/۸	۱۶/۲	۱۱/۱
سینا	۸۴/۷	۹۰/۲	۴/۶	۵	۰/۳	۵/۹
شهر	۶۵/۴	۵۹/۱	۳۰/۲	۲۴/۴	۳/۱	۴/۷
کارآفرین	۷۲/۲	۷۱/۹	۵/۲	۴/۱	۴/۳	۲/۷
ایران زمین	۵۹/۷	۴۳/۵	۸/۴	۶/۸	۱۴	۶

پژوهشکده پولی و بانکی
بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

حکمت ایرانیان	۳۷/۳	۶۵/۶	۳۶/۸	۲۷/۵	۰	۰	۰	۱
قوامین	۹۶/۵	۹۷/۱	۱/۶	۱/۱	۰	۰	۰	۰
گردشگری	۳۶/۹	۸۰/۶	۱۲/۳	۱/۷	۲۸/۲	۱۳/۴	۰/۰	۰/۹
خصوصی	۷۶/۶	۷۷	۷/۷	۹/۴	۳/۶	۴/۲	۲/۵	۲/۳
تجارت	۴۵/۹	۵۰/۸	۲۹/۲	۲۸/۸	۴/۱	۲/۳	۲/۵	۲/۶
صادرات	۴۲/۳	۴۸	۲۵/۵	۲۹/۱	۱۴/۸	۱۰/۹	۳/۲	۱/۴
ملت	۴۳/۹	۳۵/۵	۲۷/۰	۳۱/۹	۶/۲	۴	۷/۲	۱۸/۲
رفاه کارگران	۴۷	۵۷/۴	۴۴/۹	۳۷/۴	۱/۷	۰/۳	۱/۳	۱
خصوصی شده	۴۴/۱	۴۳/۶	۲۸/۱	۳۰/۹	۸	۵/۱	۴/۵	۹/۲

همانطور که در جدول شماره ۳ مشاهده می شود سبد بدهی بانک های خصوصی و خصوصی شده را بدهی پر هزینه سپرده های سرمایه گذاری تشکیل می دهد. سپرده های سرمایه گذاری از جمله سپرده های پایدار می باشند. اگر چه افزایش در سپرده سرمایه گذاری باعث می شود بانکها در دوره های آتی با ریسک نقدینگی کمتری مواجه شوند، اما از آنجا که جذب سپرده سرمایه گذاری مستلزم پرداخت سود می باشد، بنابراین بانکها در دوره های آتی با افزایش هزینه بهره ای مواجه خواهند شد. از سوی دیگر بانکهایی که با کاهش نسبت سپرده سرمایه گذاری در سال ۱۳۹۱ مواجه شده اند در مقابل با افزایش بدهی به شبکه بانکی و بدهی به بانک مرکزی همراه بوده اند.

در میان بانک های خصوصی، بانک های انصار، پاسارگاد و سرمایه با کاهش سهم سپرده های سرمایه گذاری و افزایش سهم سپرده فرار همراه بوده اند. اگرچه این موضوع باعث کاهش هزینه بهره ای در دوره های آتی می شود اما دسترسی بانک به منابع پایدار کاهش یافته و ریسک نقدینگی بانک افزایش می یابد. ضمن آنکه این سه بانک در مقابل کاهش سهم سپرده سرمایه گذاری، سهم بدهی به شبکه بانکی و بدهی به بانک مرکزی را افزایش داده اند. مقایسه ترکیب بدهی و دارایی بانک های خصوصی بیانگر این است که علی رغم افزایش منابع این گروه بانکی اما سهم تسهیلات اعطایی کاهش یافته است. از سوی دیگر مطالبات از شبکه بانکی بیش از بدهی به شبکه بانکی است یا به عبارت دیگر بانکهای خصوصی تأمین کننده منابع در بازار بین بانکی هستند. بانکهای کوچکی نظیر حکمت ایرانیان و قوامین به دلیل تازه تأسیس بودن از بدهی به بانک مرکزی و سایر بانکهای کمتری برخوردار هستند و در مقابل به سایر بانکها وام داده اند. بانکی نظیر بانک آینده و دی به دلیل موفقیت در جذب سپرده نیاز کمتری به جذب منابع از بازار بین بانکی و بانک مرکزی داشته اند.

در بین بانکهای خصوصی شده نیز بانک ملت ضمن کاهش سهم سپرده سرمایه گذاری، سهم سایر اقسام بدهی را در سبد بدهی بانک افزایش داده است. به طوریکه این بانک بیشترین نسبت بدهی به بانک مرکزی را در بین بانکهای خصوصی و خصوصی شده داشته است. بانک آینده نیز با کاهش همه اقسام در سبد بدهی مواجه شده است، همانطور که سهم تسهیلات اعطایی را نیز در دارایی خود کاهش داده است، در مقابل این بانک مشارکتها و سرمایه گذاریها را افزایش داده است.

جدول ۵- ترکیب بدهی بانک‌های دولتی تجاری و تخصصی (درصد)

	سپرده‌های سرمایه‌گذاری		سپرده‌های فرار		بدهی به بانکها		بدهی به بانک مرکزی	
	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۰
سپه	۴۸/۹	۵۳/۱	۲۱/۳	۲۱/۸	۰/۸	۲/۵	۱۵/۷	۹/۵
ملی	۴۲/۴	۵۲	۲۸/۸	۳۱/۲	۲/۵	۲/۶	۸/۵	۶/۹
پست بانک	۲۶/۶	۳۹/۷	۵۰/۸	۵۳/۵	۱۵/۹	۱/۴	۰	۲/۱
قرض الحسنه مهر	۰	۰	۸۲/۱	۹۳/۷	۰	۰	۰	۰
تجاری	۴۳/۴	۵۱/۵	۲۷/۸	۲۹/۷	۲/۲	۲/۵	۱۰/۱	۷/۴
صنعت و معدن	۲/۲	۶	۱۶	۱۳/۹	۷/۵	۷/۲	۴۰/۱	۳۵/۱
کشاورزی	۳۳/۳	۳۸/۲	۳۱/۲	۲۲/۳	۴/۶	۶/۸	۲۱/۵	۲۳/۷
مسکن	۲۰/۸	۲۰/۶	۱۰/۷	۱۵/۹	۲/۷	۲	۵۱/۲	۵۲/۲
توسعه صادرات	۵/۲	۳۹	۲۳/۵	۲۳/۱	۲۵/۱	۲۴/۹	۳/۹	۶/۵
توسعه تعاون	۳۳/۵	۳۸/۱	۴۴/۵	۴۴/۵	۲/۶	۲/۲	۰	۰
تخصصی	۲۲/۲	۲۴/۲	۱۷/۷	۱۷/۹	۴/۶	۴/۵	۳۹/۴	۴۰/۹

بانک‌های دولتی و تخصصی نیز در سال ۱۳۹۱ سهم سپرده‌های سرمایه‌گذاری را در سبد بدهی افزایش داده‌اند. نکته حائز اهمیت پایین تر بودن سهم سپرده‌های سرمایه‌گذاری و بالاتر بودن سهم سپرده‌های فرار در سبد بدهی این بانکها در مقایسه با بانکهای خصوصی و خصوصی شده است. به عبارت دیگر اگرچه این دو گروه بانکی در مقایسه با دو گروه بانکی دیگر از هزینه بهره ای کمتری در دوره های آتی برخوردار خواهد بود اما به دلیل کمتر بودن منابع پایدار، در دوره های آتی با کمبود نقدینگی و افزایش ریسک نقدینگی برخوردار خواهند بود. به همین دلیل در مقایسه با دو گروه بانکی دیگر نیز از نسبت بدهی به بانکها و بدهی به بانک مرکزی بالاتری نیز برخوردار هستند.

بانک قرض الحسنه مهر به دلیل ماهیت فعالیت خود سپرده سرمایه‌گذاری ندارد. در بین بانکهای دولتی و تخصصی بانکهای توسعه تعاون، قرض الحسنه مهر و پست بانک دارای نسبت سپرده فرار بیشتر از نسبت سپرده سرمایه‌گذاری هستند و بیش از سایر بانکها با ریسک نقدینگی مواجه خواهند شد. دلیل بالا بودن نسبت سپرده فرار در بانکهای تخصصی در مقایسه با سایر گروه های بانکی به خاطر داشتن مشتریان خاص و نیاز به تسویه آنی می باشد. بانک مسکن به دلیل تأمین مالی خطوط اعتباری مسکن مهر بیش از سایر بانکها دارای نسبت بدهی به بانک مرکزی می باشد.

مقایسه سید بدهی چهار گروه بانکی حاکی از این است که:

◀ بانکهای خصوصی بیشترین نسبت سپرده سرمایه‌گذاری و بانکهای تخصصی نیز دارای کمترین نسبت سپرده سرمایه‌گذاری می باشند.

- ◀ بانکهای خصوصی در مقایسه با سایر بانکها دارای منابع قابل اتکا و بلندمدت بیشتری می باشند، در نتیجه در دوره های آتی، با ریسک نقدینگی پایین نیز مواجه خواهند بود. این گروه بانکی به دلیل داشتن نسبت سپرده سرمایه گذاری بالا، به تبع هزینه بهره ای بالاتری را نیز متحمل می شوند، که در نتیجه بر سودآوری این گروه بانکی اثرگذار خواهد بود.
- ◀ بانکهای خصوصی با بهره گیری از امکانات بانکداری الکترونیک و ابداعاتی همچون حساب پشتیبان، با بهره گیری از کنترل ریسک نقدینگی، هزینه تجهیز منابع خود را پایین نگه داشته اند.
- ◀ بانکهای دولتی بیشترین نسبت سپرده فرار را دارند. به عبارت دیگر این گروه از بانکها در مقایسه با بانکهای خصوصی با هزینه بهره ای کمتری در تجهیز منابع همراه هستند اما به دلیل داشتن منابع قابل اتکا و بلندمدت کمتر، در دوره های آتی ممکن است با ریسک نقدینگی بالاتری در مقایسه با بانکهای خصوصی مواجه شوند.

نمودار ۱- سهم سپرده سرمایه گذاری و فرار گروه های بانکی از بدهی آنها در سال ۱۳۹۱ (درصد)

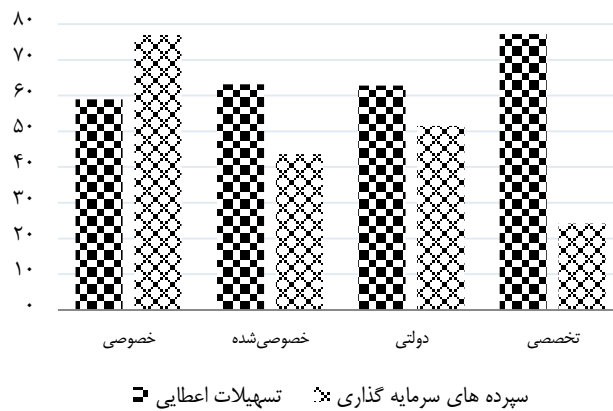
- ◀ بانکهای خصوصی شده در بین گروه های مختلف بانکی دارای بیشترین نسبت بدهی به بانکها می باشند. به عبارت دیگر مشارکت در بازار بین بانکی این گروه از بانکها در مقایسه با سایر بانکها بیشتر است. یکی از دلایل بالا بودن نسبت بدهی به بانکها در این گروه بانکی، پایین بودن سپرده می باشد. همین امر ریسک تأمین وجوه را در دوره های آتی افزایش خواهد داد.
- ◀ بانکهای تخصصی به دلیل پایین بودن منابع بلندمدت رو به تأمین مالی از طریق بانک مرکزی آورده اند به همین دلیل در مقایسه با سایر گروه ها نیز دارای بیشترین نسبت بدهی به بانک مرکزی می باشند.
- ◀ با توجه به موقتی بودن استقراض از بانکها و بانک مرکزی، می توان بیان نمود، بانکها کشور با ریسک بالای تأمین وجوه مواجه هستند.
- ◀ سبد بدهی بانکها از منابع هزینه دار به سمت منابع کمتر تغییر یافته است. این موضوع اگر چه هزینه بهره ای بانکها را کاهش می دهد اما به دلیل موقتی بودن منابع با هزینه کمتر می تون بیان نمود بانکهای کشور در صورت عدم افزایش سپرده سرمایه گذاری با ریسک نقدینگی مواجه می شوند. افزایش بدهی به بانک مرکزی و سایر بانکها موید این ادعا است.

مقایسه سبد دارایی و بدهی چهار گروه بانکی بیانگر این است که عمده سبد دارایی را دارایی درآمدزا و عمده سبد بدهی را بدهی هزینه دار تشکیل می دهد.

بانکها از یک سو سپرده های مردمی را به عنوان منابع جذب نموده و از طرف دیگر با اتخاذ تدابیر مناسب آنها را به سمت سرمایه گذاری هدایت می کنند. وصول تسهیلات اعطایی در مدت زمان تعیین شده به نوعی می تواند بیانگر روش صحیح به کارگیری منابع در جهت گسترش فعالیتهای اقتصادی و تأمین منابع مورد نیاز بخشهای مختلف اقتصادی باشد.

نمودار ۲- مقایسه منابع و مصارف گروه های بانکی در سال ۱۳۹۱ (درصد)

۴- تحلیل مقایسه ای اقلام سود و زیان

صورت حساب سود و زیان، منبع اصلی اطلاعات در خصوص سودآوری بانک است و منابع درآمدزا و مقادیر و جنبه کیفی آن و همچنین کیفیت پرتفوی بانک و کانون هزینه های بانک را نیز نشان می دهد. با توجه به اهمیت موضوع با استفاده از اقلام مختلف سود و زیان به تحلیل ترکیب سود و زیان بانک می پردازیم. نسبت درآمد بهره ای، سود تسهیلات اعطایی، سود حاصل از سپرده گذاریها و سرمایه گذاریها، درآمد غیربهره ای، سایر درآمدها و درآمدهای کارمزدی از تقسیم اقلام مذکور به کل درآمد حاصل شده است و نسبت های سهم سود سپرده گذار، هزینه مطالبات مشکوک الوصول و هزینه اداری از تقسیم اقلام مذکور به کل هزینه بانک حاصل شده است و بیانگر سهم هر یک از هزینه ها در کل هزینه بانک را نشان می دهد.

همانطور که در جدول شماره ۶ مشاهده می شود درآمد بهره عمده درآمد بانک ها را تشکیل می دهد که در این میان، سود حاصل از تسهیلات اعطایی بیشترین سهم را در درآمد کل دارد. نسبت درآمد بهره ای در دوره مورد بررسی دارای روند نزولی بوده است. دلیل عمده آن کاهش نسبت سود تسهیلات اعطایی از درآمد بوده است. اما نسبت سود حاصل از سپرده گذاریها و سرمایه گذاریها از درآمد در دوره مورد بررسی افزایش یافته است.

جدول ۶- درآمدها و هزینه‌های بهره‌ای در بانک‌های خصوصی و خصوصی‌شده (درصد)

	درآمد بهره‌ای		سود تسهیلات اعطایی از درآمد		سود حاصل از سپرده‌گذاری‌ها و سرمایه‌گذاری‌ها از درآمد		سهم سود سپرده‌گذار	
	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱
اقتصاد نوین	۹۴/۶	۹۵/۷	۸۶/۲	۸۸/۷	۸/۴	۷	۸۲/۳	۱۲۰/۸
انصار	۸۷/۱	۹۱	۷۹/۶	۷۸/۳	۷/۶	۱۲/۷	۶۶/۶	۷۴
پارسیان	۹۶	۹۲/۷	۸۹/۰	۸۷/۶	۷/۱	۵/۱	۸۵/۹	۸۸/۴
پاسارگاد	۹۰/۵	۸۸/۲	۷۴/۶	۷۲/۲	۱۵/۹	۱۶	۸۵/۳	۸۲/۱
آینده	۸۷/۷	۸۳/۶	۷۲/۴	۵۵/۶	۱۵/۳	۲۷/۹	۶۱/۱	۸۱/۱
دی	۶۵/۵	۷۳/۷	۳۰/۴	۳۸/۸	۳۵/۱	۳۴/۹	۵۷/۲	۶۸/۵
سامان	۸۶/۸	۸۴/۷	۷۸/۰	۷۴/۸	۸/۸	۹/۹	۷۰/۶	۷۵/۵
سرمایه	۹۳/۶	۸۷/۴	۹۰/۱	۷۶/۹	۳/۵	۱۰/۵	۵۸/۲	۵۴/۲
سینا	۹۴/۳	۹۵/۳	۸۲/۷	۵۸/۱	۱۱/۶	۳۷/۱	۷۷/۵	۸۶/۶
شهر	۹۶/۶	۹۴/۸	۷۸/۵	۶۰/۶	۱۸/۱	۳۴/۲	۵۳/۵	۷۸/۸
کارآفرین	۹۱/۴	۹۲/۹	۷۹/۶	۷۳/۸	۱۱/۹	۱۹/۱	۶۹/۱	۷۶/۳
ایران زمین	۹۲/۸	۹۱/۹	-/۳	۹/۹	۹۲/۶	۸۲	۴/۵	۵۷
حکمت ایرانیان	۸۳	۵۶	۴۳/۵	۲۲/۴	۳۹/۵	۳۳/۶	۷/۴	۳۱/۸
قوامین	۸۱/۹	۸۶/۲	۵۰/۹	۴۹/۲	۳۱/۱	۳۷/۰	۵۴/۹	۵۷/۳
گردشگری	۹۱/۱	۸۶/۶	۶۷/۷	۷۷/۶	۲۳/۴	۹	۲۴/۹	۶۰/۶
خصوصی	۹۱/۶	۸۹/۲	۸۱/۳	۷۵/۴	۱۱	۱۵/۱	۷۷/۴	۷۳/۴
تجارت	۷۷/۴	۸۳	۶۸	۶۷/۷	۹/۳	۱۵/۳	۵۲/۴	۷۰/۴
صادرات	۶۱/۰	۵۰/۱	۵۲/۹	۴۱/۵	۸/۲	۸/۶	۴۳/۵	۵۵/۴
ملت	۶۷/۵	۶۱/۳	۶۴/۱	۵۰/۹	۳/۴	۱۰/۵	۵۵/۹	۵۸/۱
رفاه کارگران	۸۰/۲	۷۱/۰	۷۶	۶۸/۹	۴/۲	۲/۱	۴۴/۶	۵۱/۳
خصوصی‌شده	۶۸/۹	۶۴/۱	۶۲/۴	۵۳/۶	۶/۵	۱۰/۵	۵۰/۳	۵۹/۹

همانطور که در جدول شماره دو نیز مشاهده گردید در دوره مورد بررسی سهم تسهیلات اعطایی در دارایی کاهش و در مقابل سهم دارایی های بدون ریسک (اوراق مشارکت و مطالبات از شبکه بانکی) افزایش یافته است. در همه بانکهای خصوصی و خصوصی شده به جز دو بانک ایران زمین و حکمت ایرانیان نسبت سود تسهیلات اعطایی از درآمد بیش از نسبت سود حاصل از سپرده‌گذاری‌ها و سرمایه‌گذاری‌ها است. به عبارت دیگر این بانکها منبع اصلی درآمدشان ناشی از فعالیت مرسوم بانکداری یعنی ارائه تسهیلات نبوده و بلکه سایر دارایی‌ها که عمده آن را سرمایه‌گذاری‌ها و مشارکتها و ارائه وام به بازار بین بانکی بوده است. در بانکهای آینده، دی، شهر و قوامین نیز نسبت سود تسهیلات اعطایی از درآمد کمتر از سایر بانکهای خصوصی است و تفاوت اندکی بین سود تسهیلات اعطایی از درآمد و سود حاصل از سپرده‌گذاری‌ها و سرمایه‌گذاری‌ها از درآمد وجود دارد. همانطور که در جدول شماره ۲ نیز مشاهده گردید، سهم تسهیلات اعطایی در دارایی این بانکها نیز در مقایسه با سایر بانکهای خصوصی پایین است. در میان بانکهای خصوصی کشور بانک حکمت ایرانیان کمترین نسبت درآمد بهره ای را دارد. همانطور که قبلاً نیز مطرح گردید، سهم تسهیلات اعطایی در سبد دارایی این بانک پایین است. در میان بانکهای خصوصی شده، بانک ملت با وجود اینکه از نظر اندازه دارایی‌ها رتبه اول را دارد اما نسبت درآمد بهره ای آن کمتر از سایر بانکهای خصوصی شده است. این بانک در سال ۱۳۹۱ افزایش زیادی در مطالبات از شبکه بانکی داشته است، در مقابل سهم تسهیلات اعطایی را در سبد دارایی خود کاهش داده است.

همانطور که در بخش نسبت های بدهی مشاهده گردید، بانکهای خصوصی در مقایسه با بانکهای خصوصی شده در جذب سپرده سرمایه گذاری موفق تر بوده اند. بنابراین همانطور که در جدول شماره ۶ نیز مشاهده می شود، سهم سود سپرده گذار این گروه بانکی نیز بیش از بانکهای خصوصی شده می باشد. در بین بانکهای خصوصی بانک اقتصاد نوین همانطور که بیشترین نسبت سپرده سرمایه گذاری را دارد، بیشترین سهم سود سپرده گذار را نیز دارد. اگر چه این امر هزینه بهره ای را برای این بانک بالا برده اما به دلیل داشتن منابع پایدار، نیاز کمتری به استقراض از بانک مرکزی و شبکه بانکی دارد، که به عبارت دیگر در مدیریت نقدینگی موفق عمل نموده است. در این میان بانکهای نوظهور خصوصی نظیر بانکهای ایران زمین، حکمت ایرانیان، قوامین و گردشگری همانطور که سپرده سرمایه گذاری پایینی دارند، سهم سود سپرده گذار کمتری نیز در مقایسه با سایر بانکها دارند. دلیل کاهش سهم سود سپرده گذار در بانکهای خصوصی تغییر سبد بدهی این گروه بانکی از منابع هزینه دار به سمت منابع با هزینه کمتر می باشد. با وجود اینکه بانک تجارت سپرده سرمایه گذاری کمتری در مقایسه با سایر بانکهای خصوصی شده دارد اما به دلیل اینکه برای جذب منابع مجبور به ارائه نرخ سود بالاتر حتی به منابع کوتاه مدت است به همین دلیل دارای سهم سود سپرده گذار بیشتری از سایر بانکهای خصوصی شده است. به همین دلیل همانطور که در بخش سبد بدهی ملاحظه گردید، این بانک در مقایسه با سایر بانکهای همگن دارای نسبت بدهی به بانک مرکزی و نسبت بدهی به شبکه بانکی کمتری برخوردار است. بانک رفاه کارگران با وجود اینکه دارای نسبت تسهیلات اعطایی بالاتری در مقایسه با بانک تجارت است اما درآمد بهره ای کمتری نسبت به آن دارد. دلیل عمده آن این است که بانک تجارت در مقایسه با بانک رفاه کارگران سود حاصل از سپرده گذاری و سرمایه گذاری بالاتر است. به عبارت دیگر چون بانک تجارت دارای بدون ریسک بیشتری در مقایسه با بانک رفاه کارگران است بنابراین سود حاصل از سپرده گذاری و سرمایه گذاری آن بیش از بانک رفاه است. به عبارت دیگر مدیریت بانک تجارت محافظه کارانه تر عمل کرده است.

با توجه به جدول شماره ۷ مشاهده می شود عمده درآمد بهره ای بانکهای دولتی و تخصصی را همچون سایر گروه های بانکی، درآمد بهره ای تشکیل می دهد. در این میان سهم سود تسهیلات اعطایی بیش از سهم سود حاصل از سپرده گذاری و سرمایه گذاری است. همانطور که در جداول مربوط به سبد دارایی نیز مشخص شد، سهم تسهیلات اعطایی در دارایی بیش از سایر اقسام دارایی می باشد. بانکهایی که در سال ۱۳۹۱ با کاهش سهم تسهیلات اعطایی در دارایی مواجه بوده اند کاهش در سود حاصل از تسهیلات اعطایی نیز همراه بوده اند. بانکهای تخصصی به دلیل ارائه تسهیلات بیشتر از بانکهای دولتی دارای سود حاصل از تسهیلات اعطایی از درآمد بیشتری نیز در مقایسه با گروه بانکهای دولتی می باشند.

بانکهای دولتی همانطور که با کاهش تسهیلات اعطایی در دارایی در سال ۱۳۹۱ مواجه شده اند با کاهش سود حاصل از تسهیلات اعطایی از درآمد نیز مواجه شده اند و همانطور که با افزایش دارایی بدون ریسک (اوراق مشارکت و مطالبات از شبکه بانکی) مواجه بوده اند، افزایش در سود حاصل از سپرده گذاری و سرمایه گذاری را نیز داشته اند. از آنجا که سرمایه گذاری ها و مشارکتها در بانکهای دولتی بیش از سایر بانکهای کشور است بنابراین این گروه دارای نسبت سود حاصل از سپرده گذاری و سرمایه گذاری بالاتری نیز در مقایسه با سایر گروه های بانکی نیز می باشد. بانک قرض الحسنه مهر کل درآمد بهره ای خود را از سپرده گذاریها و سرمایه گذاریها به دست می آورد.

جدول ۷- درآمدها و هزینه‌های بهره‌ای در بانک‌های دولتی تجاری و تخصصی (درصد)

	درآمد بهره‌ای		سود تسهیلات اعطایی از درآمد		سود حاصل از سپرده‌گذاری‌ها و سرمایه‌گذاری‌ها از درآمد		سهم سود سپرده‌گذار	
	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۰
سپه	۹۰/۹	۹۲/۸	۷۳/۰	۶۸/۸	۱۷/۹	۲۳/۹	۵۰/۱	۶۲/۳
ملی	۸۶/۴	۸۱/۱	۷۴/۲	۶۲/۶	۱۲/۲	۱۸/۴	۵۲/۶	۶۱
پست بانک	۷۱/۸	۷۳/۷	۷۰/۱	۷۰/۱	۱/۷	۳/۶	۱۷/۹	۳۴/۷
قرض الحسنه مهر	۸۷/۲	۷۶/۲	۰	۰	۸۷/۲	۷۶/۲	۰	۰
تجاری	۸۷/۳	۸۳/۶	۷۲/۳	۶۳/۲	۱۴/۹	۲۰/۴	۵۰/۸	۶۰/۵
صنعت و معدن	۹۵/۴	۹۶/۴	۹۵/۳	۹۶/۳	۰/۱	۰/۱	۴/۰	۴/۶
کشاورزی	۸۳/۱	۸۱/۷	۸۲/۱	۸۱/۲	۰/۹	۰/۵	۳۶/۹	۴۹/۶
مسکن	۹۴/۹	۹۶/۷	۹۴/۲	۹۵/۹	۰/۷	۰/۸	۴۳/۰	۳۹/۴
توسعه صادرات	۸۳/۲	۸۶/۶	۷۵/۶	۸۲/۴	۷/۶	۴/۲	۸/۴	۱۲/۸
توسعه تعاون	۶۹/۷	۹۱/۰	۶۹/۷	۸۷/۳	۰	۳/۷	۲۷/۸	۲۸/۲
تخصصی	۹۱/۱	۹۲	۹۰/۱	۹۱/۲	۱	-/۸	۳۷/۶	۴۰/۱

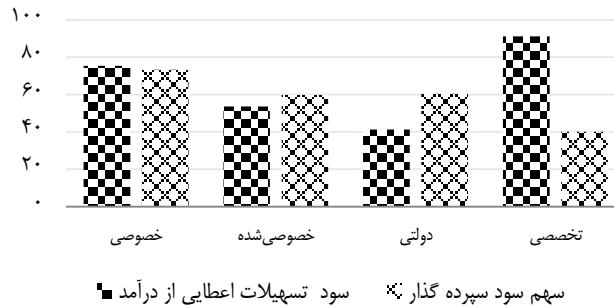
بانکهای تخصصی به دلیل ماهیت مسئولیتی که دارند، تسهیلات اعطایی بالاتری نیز در مقایسه با سایر گروه های بانکی دارند و در نتیجه از سود تسهیلات اعطایی بیشتری نیز در مقایسه با سایر بانکها دارا می باشند درمقابل به دلیل پایین بودن سهم سایر دارایی ها در کل دارایی این بانکها، سهم سود حاصل از سپرده‌گذاریها و سرمایه‌گذاریها در مقایسه با سایر بانکهای کشور بسیار پایین است.

علاوه بر آن در میان بانکهای دولتی و تخصصی، بانکهایی که با کاهش سپرده سرمایه‌گذاری در سال ۱۳۹۱ مواجه بوده اند با کاهش سهم سود سپرده‌گذار نیز در این سال مواجه بوده اند. بانک صنعت معدن همانطور که کمترین سپرده سرمایه‌گذاری را در مقایسه با سایر بانکهای کشور دارد کمترین سهم سود سپرده‌گذار را نیز دارا می باشد. بانکهای تخصصی همانطور که در مقایسه با سایر گروه های بانکی از سپرده سرمایه‌گذاری کمتری برخوردارند از سهم سود سپرده‌گذار کمتری نیز برخوردارند.

در میان بانکهای کشور بانکهای تخصصی به دلیل ارائه تسهیلات بیشتر از سایر گروه های بانکی از سود حاصل از تسهیلات اعطایی بالاتری نیز در مقایسه با سایر گروه های بانکی برخوردارند. روند درآمد بهره ای و سود حاصل از تسهیلات اعطایی در همه گروه های بانکی به جز بانکهای تخصصی نزولی است. همانطور که مشاهده می‌شود اگرچه کاهش سپرده سرمایه‌گذاری هزینه بهره‌ای بانک را کاهش داده است اما به دلیل کاهش منابع پایدار در بانکها، می توان بیان نمود بانکهای کشور در دوره‌های آتی با مستعد ریسک نقدینگی خواهند بود. از طرف دیگر کاهش تسهیلات اعطایی نیز اگرچه باعث کاهش مطالبات غیرجاری شده است اما از سوی دیگر اثر منفی بر درآمد بهره‌ای بانکها داشته است که ادامه این روند در بلندمدت، سودآوری بانکها را کاهش خواهد داد. از آنجا که سود بانک یکی از منابع تأمین دارایی بانک است، بنابراین با کاهش سود، توان بانکها برای ایفای تعهدات کاهش خواهد یافت.

نمودار ۳- درآمد و هزینه بهره‌ای در سال ۱۳۹۱ (درصد)

درآمد غیر بهره ای شامل مجموع درآمد کارمزدی، نتیجه مبادلات ارزی و سایر درآمدها است. همانطور که در جدول شماره ۸ مشاهده می شود بانک حکمت ایرانیان بزرگترین نسبت درآمد غیر بهره ای را دارد. در همه بانکهای خصوصی به جز آینده، حکمت ایرانیان، قوامین و گردشگری درآمد کارمزدی بیشترین بخش درآمد غیر بهره ای را تشکیل می دهد. در دوره مورد بررسی بانکهای خصوصی با افزایش درآمد غیر بهره ای که عمدتاً ناشی از درآمد کارمزدی مواجه می باشند. بزرگترین درآمد کارمزدی مربوط به بانک پارسیان است که دارای ارقام زیر خط بیش از ۲۰ درصد است.

عمده هزینه غیر بهره ای بانکهای خصوصی هزینه اداری تشکیل می دهد. این مسئله بررسی کیفیت مدیریت بانکها را دارای اهمیت می سازد که آیا متناسب با جذب نیروی انسانی و تأمین تجهیزات درآمد و سود کسب شده است یا خیر؟ بانکهای خصوصی کشور همانطور که با کاهش سهم تسهیلات اعطایی در دارایی کل در سال ۱۳۹۱ مواجه بوده اند با کاهش نسبت هزینه مطالبات غیر جاری و مشکوک الوصول نیز همراه بوده اند.

همانطور که در بخش تحلیل سبد دارایی مشاهده گردید بانک قوامین دارای حداقل نسبت تسهیلات اعطایی در بین بانکهای خصوصی است اما همانطور که در جدول شماره ۸ مشاهده می شود، بیشترین نسبت هزینه مطالبات غیر جاری و مشکوک الوصول را دارد. به عبارت دیگر این بانک در شناسایی مشتریان ضعیف عمل نموده است. بانک پاسارگاد علی رغم اینکه سهم تسهیلات اعطایی را در دارایی کاهش داده است اما با افزایش نسبت هزینه مطالبات غیر جاری همراه بوده است و بانک دی نیز بر عکس سایر بانکهای خصوصی در سال ۱۳۹۱ سهم تسهیلات اعطایی را در سبد دارایی افزایش داده است و در نتیجه با افزایش هزینه مطالبات غیر جاری نیز همراه بوده است.

کاهش ۵۰ درصدی در نسبت هزینه مطالبات غیر جاری بانک شهر ناشی از کاهش ۵۰ درصدی در سهم تسهیلات اعطایی در سبد دارایی بوده است. بانک سرمایه نیز با وجود اینکه کاهش اندکی در سهم تسهیلات اعطایی در دارایی داشته است اما با کاهش ۵۰ درصدی در نسبت هزینه مطالبات غیر جاری همراه بوده است. این موضوع بیانگر موفقیت این بانک در بازگشت وامهای اعطایی می باشد. در بین بانکهای خصوصی کشور تنها سه بانک اقتصاد نوین، سرمایه و سینا با کاهش مانده مطالبات غیر جاری در سال ۱۳۹۱ مواجه بوده اند. همچنین تنها بانک پارسیان هزینه اداری را کاهش داده است. اما کاهش نسبت هزینه اداری در همه بانکهای خصوصی ناشی از افزایش مخرج کسر (افزایش هزینه کل بانک) بوده است.

جدول ۸- درآمدها و هزینه‌های غیربهره‌ای در بانک‌های خصوصی و خصوصی شده (درصد)

	درآمد غیر بهره‌ای		سایر درآمدها		درآمدهای کارمزدی		هزینه مطالبات غیرجاری		هزینه‌های اداری	
	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱
اقتصاد نوین	۵/۴	۴/۳	۰	۰/۱	۳/۵	۲/۸	۵/۴	۶	۱۰/۶	۱۲
انصار	۱۲/۹	۹	۵/۳	۳/۵	۷/۱	۴/۸	۷/۸	۴/۲	۲۴/۵	۱۹/۹
پارسیان	۴	۷/۳	۰	۰/۶	۲/۶	۵/۹	۵/۱	۳/۸	۸/۱	۶/۷
پاسارگاد	۹/۵	۱۱/۸	۰/۷	۰/۹	۷/۱	۹/۷	۳/۵	۶/۱	۹/۶	۹
آینده	۱۲/۳	۱۶/۵	۹/۴	۱۴/۶	۳	۱/۹	۷/۳	۰/۲	۱۶/۸	۷/۴
دی	۳۴/۵	۲۶/۳	۳۳	۰	۱/۱	۱	۱/۶	۵/۵	۳۸/۵	۲۲
سامان	۱۳/۲	۱۵/۳	۰/۸	۴/۳	۱/۸	۱/۱	۵/۸	۴/۹	۱۴	۱۱/۶
سرمایه	۶/۴	۱۲/۶	۳/۱	۱/۷	۳/۱	۸/۷	۲۲/۱	۳/۶	۱۲/۶	۹/۳
سینا	۵/۷	۴/۷	۰/۴	۱/۳	۳/۴	۲/۷	۶/۹	۲	۱۳/۹	۱۰/۴
شهر	۳/۴	۵/۲	۰/۶	۰	۲/۲	۱/۷	۱۲/۶	۲/۳	۲۳/۱	۱۶/۹
کارآفرین	۸/۶	۷/۱	۱/۶	۱/۳	۲/۳	۲/۶	۶/۳	۳/۹	۱۰/۲	۱۰/۱
ایران زمین	۷/۲	۸/۱	۰	۵/۲	۷/۲	۲/۴	۰/۲	۲/۲	۱۳/۱	۳۰/۱
حکمت ایرانیان	۱۷	۴۴	۹/۷	۳۷	۵/۱	۱/۳	۹	۴/۲	۷۹/۴	۵۳
قوامین	۱۸/۱	۱۳/۸	۱۰/۵	۸/۱	۷/۵	۵/۷	۱۷/۹	۱۰/۱	۲۶/۸	۲۸/۲
گردشگری	۸/۹	۱۳/۴	۰	۱۲/۸	۸/۹	۰/۵	۸/۶	۶/۴	۳۰/۹	۱۲/۳
خصوصی	۷/۶	۹/۳	۷/۶	۹/۳	۴/۰	۴/۹	۶/۴	۵/۵	۱۲/۱	۱۴/۲
تجارت	۲۲/۷	۱۷	۱۱/۴	۷/۸	۷/۵	۷/۵	۴	۲/۲	۲۳	۱۹/۳
صادرات	۳۹	۴۹/۹	۳۴/۹	۴۳/۷	۵/۸	۲/۸	۱۱/۲	۱۰/۱	۲۹/۸	۲۳/۳
ملت	۳۲/۵	۳۸/۷	۲۰/۵	۳۳/۲	۶/۹	۲/۸	۱۲/۸	۱۴/۲	۲۱/۴	۱۹/۱
رفاه کارگران	۱۹/۸	۲۹	۸/۳	۵/۶	۱/۸	۱/۱	۲/۸	۱۰	۳۹/۹	۲۷/۷
خصوصی شده	۳۱/۱	۳۵/۹	۲۱/۷	۲۷/۹	۳۱/۱	۳۵/۹	۹/۲	۹/۴	۲۵/۷	۲۱/۲

بانکهای خصوصی شده دارای نسبت درآمد بهره ای کمتر از بانکهای خصوصی هستند اما در مقابل از نسبت درآمد غیر بهره ای بالاتری برخوردارند. همانطور که مشاهده می شود عمده درآمد غیر بهره ای این گروه بانکی را سایر درآمدها تشکیل می دهد. همانطور که مشاهده شد بانک تجارت دارای درآمد بهره ای بیشتری از سایر بانکهای خصوصی شده است اما درآمد غیر بهره ای کمتری دارد. بانک تجارت با وجود اینکه سهم تسهیلات اعطایی را در سبد دارایی خود کاهش داده است اما با افزایش درآمد بهره ای مواجه شده است که دلیل عمده آن ناشی از افزایش سرمایه گذاری ها و مشارکتها در این بانک بوده است. افزایش درآمد غیر بهره ای در دو بانک صادرات و ملت ناشی از افزایش سایر درآمدها^۱ است اما در بانک رفاه ناشی از افزایش نتیجه مبادلات ارزی است. کاهش درآمد غیر بهره ای در بانک تجارت ناشی از کاهش در درآمد کارمزدی و نتیجه مبادله ارزی است. عمده هزینه بانکهای خصوصی شده را همانند بانکهای خصوصی هزینه اداری تشکیل می دهد. همانطور که مشاهده می شود در دوره مورد بررسی سهم هزینه اداری کاهش یافته است. دلیل عمده آن افزایش سهم سایر هزینه ها به خصوص هزینه مطالبات غیرجاری در سبد هزینه بانک می باشد.

۱- سایر درآمدها شامل حق کارشناسی و سایر می باشد.

از آنجا که هزینه مطالبات غیرجاری مربوط به اعطای تسهیلات به دوره قبل می باشد بانکهای تجارت و صادرات چون در سال ۱۳۹۰ نسبت به سال ۱۳۸۹ با کاهش سهم تسهیلات اعطایی در کل دارایی مواجه بوده اند به همین دلیل با کاهش نسبت هزینه مطالبات غیرجاری در سال ۱۳۹۱ مواجه شده اند. اما دو بانک دیگر به دلیل افزایش سهم تسهیلات اعطایی در کل دارایی در سال ۱۳۹۰ با افزایش نسبت هزینه مطالبات غیرجاری در سال ۱۳۹۱ مواجه شده اند.

جدول ۹- درآمدها و هزینه‌های غیربهره‌ای در بانک‌های دولتی تجاری و تخصصی (درصد)

	درآمد غیر بهره‌ای		سایر درآمدها		درآمدهای کارمندی		هزینه مطالبات غیرجاری		هزینه‌های اداری	
	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۰
سپه	۹/۱	۷/۲	۱/۱	۰/۹	۵/۱	۳/۲	۵/۳	۰	۲۷/۸	۲۵/۱
ملی	۱۳/۶	۱۸/۹	۳/۱	۱۳/۲	۶/۸	۲/۷	۸/۹	۵/۳	۳۰/۷	۲۳/۴
پست بانک	۲۸/۲	۲۶/۳	۰/۵	۱/۷	۲۶/۲	۲۴/۶	۱۵/۹	۱/۸	۳۶/۶	۳۵/۹
قرض الحسنه مهر	۱۲/۸	۲۳/۸	۱/۳	۱/۷	۱۰/۱	۱۹/۹	۱۱/۹	۱۱/۵	۸۲/۷	۸۱
تجاری	۱۲/۷	۱۶/۴	۲/۵	۹/۹	۷/۲	۳/۲	۸/۱	۴	۳۰/۶	۲۳/۹
صنعت و معدن	۴/۶	۳/۶	۱/۳	۰/۶	۲/۹	۲/۷	۳۹/۵	۴۷/۹	۱۰	۱۰/۵
کشاورزی	۱۷	۱۸/۳	۰	۰/۸	۱۴/۸	۱۴/۸	۲/۳	۲/۹	۳۴/۲	۳۰
مسکن	۵/۱	۳/۳	۲/۱	۱	۰/۸	۰/۵	۸/۹	۱۰/۷	۹/۳	۷/۴
توسعه صادرات	۱۶/۸	۱۳/۴	۱/۳	۲	۷	۵/۸	۱۹/۳	۱۳/۳	۴۱/۵	۴۵/۹
توسعه تعاون	۳۰/۳	۹	۲۷/۸	۴/۱	۱/۵	۲/۴	۳/۶	۱۳/۷	۶۳/۹	۵۶/۳
تخصصی	۸/۹	۸	۱/۴	۰/۹	۵/۲	۵	۹/۳	۱۰/۵	۱۷/۶	۱۵/۲

بانکهای دولتی نیز همانند بانکهای خصوصی و خصوصی شده با افزایش سهم درآمد غیر بهره ای در کل درآمد مواجه شده اند. که عمده آن را درآمدهای کارمندی تشکیل می دهد. البته در بانک ملی عمده درآمد غیر بهره ای را سایر درآمدها تشکیل می دهد. سهم درآمد کارمندی تنهادر بانک قرض الحسنه مهر در حال افزایش بوده است و افزایش درآمد غیر بهره ای در بانکهای دولتی ناشی از افزایش سایر درآمدها و نتیجه مبادلات ارزی بوده است.

یکی از دلایل کاهش درآمد کارمندی در بانکهای دولتی کاهش ارقام زیر خط بوده است. چون عمده درآمد کارمندی را درآمد حاصل از صدور ضمانتنامه تشکیل می دهد که در سال ۱۳۹۱ سهم ضمانتنامه از ارقام زیر خط کاهش یافته است. همانطور که مشاهده می شود. عمده هزینه بانک را هزینه اداری تشکیل می دهد. اما کاهش سهم آن علی رغم افزایش هزینه اداری بیانگر افزایش سهم سایر هزینه ها می باشد از آنجا که سهم هزینه مطالبات غیرجاری نیز کاهش یافته است بنابراین این موضوع بیانگر افزایش سایر ارقام هزینه نظیر هزینه مالی، هزینه کارمزد و سایر هزینه ها است. کاهش نسبت هزینه مطالبات غیرجاری ناشی از کاهش سهم تسهیلات اعطایی در دارایی بانکهای دولتی است.

بانکهای تخصصی بر عکس سایر گروه های بانکی با کاهش سهم درآمد غیر بهره ای مواجه شده اند و عمده درآمد غیر بهره ای را در این بانکها درآمد کارمزدی تشکیل می دهد که در سال ۱۳۹۱ این گروه بانکی هم با کاهش درآمد کارمزدی و هم با کاهش سایر درآمدها مواجه شده است. بیشترین درآمد غیر بهره ای مربوط به بانک کشاورزی است و بانک توسعه تعاون نیز بیشترین کاهش را در درآمد غیر بهره ای ناشی از کاهش در سایر درآمدها داشته است. بانکهای تخصصی به این دلیل که در سال ۱۳۹۰ در مقایسه با سال ۱۳۸۹ با افزایش سهم تسهیلات اعطایی مواجه شده اند بنابراین در سال ۱۳۹۱ با افزایش سهم هزینه مطالبات غیرجاری مواجه شده اند. در مقابل سهم هزینه اداری علی رغم افزایش هزینه اداری کاهش یافته است.

مقایسه چهار گروه بانکی از نظر نسبت اقلام سود و زیان بیانگر این است که:

◀ یکی از آسیبها و چالشهای نظام بانکی کشور در حال حاضر، حجم نامتعارف مطالبات غیرجاری می باشد. این مهم از دو بعد آثار و تبعات مخربی را به همراه داشته است. از یک سو، ظرفیت اعتباری بانکها را تضعیف نموده که قطعاً چنین شرایطی با توجه به بانک- محور بودن نظام تأمین مالی در کشور و تکالیف و مأموریتهای نظام بانکی در تحقق اهداف و مقاصد بلندمدت تعیین شده کشور، نمی تواند وافی به مقصود و مطلوب تلقی گردد. از طرف دیگر، سلامت و ثبات و استحکام مالی بانکها را هم از حیث خرد و هم به لحاظ کلان آسیب پذیر ساخته است. بنابراین در صورت تداوم افزایش مطالبات غیر جاری و در نتیجه افزایش هزینه آن، سودآوری بانکها در دوره آتی با کاهش مواجه خواهد شد.

نمودار ۴- نسبت هزینه مطالبات غیرجاری (درصد)

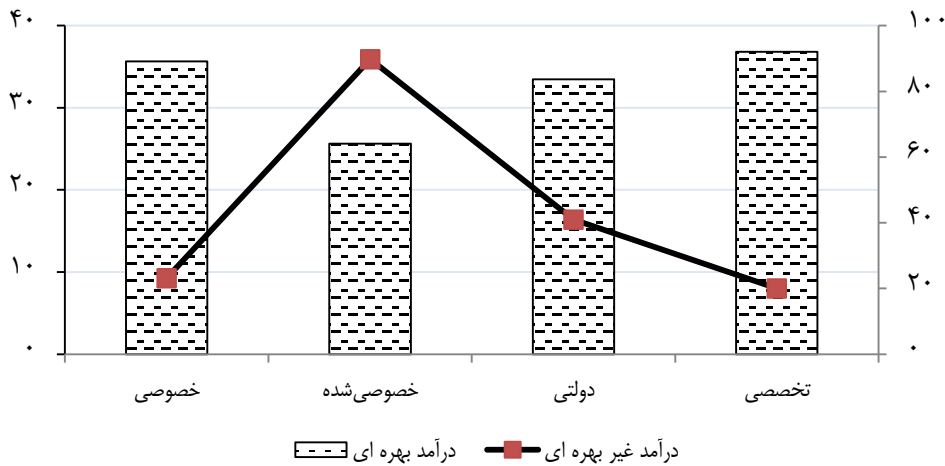
◀ بانکهای تخصصی همانطور که بیشترین سهم تسهیلات اعطایی را در سبد دارایی داشته اند، از یک سو بیشترین نسبت درآمد بهره ای را نیز داشته اند. اما از سوی دیگر بیشترین نسبت هزینه مطالبات غیرجاری را نیز داشته اند. به عبارت دیگر، ریسک اعتباری این گروه بانکی بیش از سایر گروه های بانکی است.

◀ بانکهای تخصصی نیز همانطور که بیشترین سپرده سرمایه گذاری را در سبد بدهی داشته اند، بیشترین سهم سود سپرده گذار را نیز داشته اند. اما به دلیل کاهش جذب سپرده سهم سود سپرده گذار نیز کاهش یافته است. این موضوع می تواند ریسک تأمین وجوه بانکها را در دوره های آتی افزایش دهد.

در سیستم بانکی سهم درآمد بهره ای بیش از سهم درآمد غیر بهره ای است و در میان اقلام مختلف درآمد بهره ای نیز سود حاصل از تسهیلات اعطایی، بزرگترین قلم درآمد بهره ای را تشکیل می دهد. در صورت افزایش مطالبات غیر جاری سود حاصل از تسهیلات اعطایی نیز کاهش خواهد یافت و اثر منفی خود را بر سودآوری بانکها خواهد داشت.

نمودار ۵- درآمد بهره ای و غیر بهره ای در سال ۱۳۹۱ (درصد)

نکته حائز اهمیت کاهش سهم درآمد بهره ای بانکها و افزایش سهم درآمد غیر بهره ای است به عبارت دیگر با توجه به اینکه رویکرد بانکها در سال ۱۳۹۱ ریسک گریزانه شده است و آنها از فعالیت واسطه گری نیز فاصله گرفته اند درآمد بهره ای آنها کاهش یافته است.

با توجه به اینکه ثبات در آمد بهره ای بیش از ثبات درآمد غیر بهره ای است می توان انتظار داشت در دوره های آتی سودآوری بانکها با بی ثباتی مواجه گردد.

از طرف دیگر سهم سود حاصل از تسهیلات اعطایی نیز به دلیل کاهش تسهیلات اعطایی در سبد دارایی بانکها، کاهش یافته است. در مقابل سود حاصل از سپرده گذاریها و سرمایه گذاریها افزایش یافته است که البته با توجه به اینکه سرمایه گذاری و فعالیت بازار بین بانکی آنها در دوره مورد بررسی افزایش یافته است، این نتیجه دور از انتظار نیست.

در میان درآمدهای غیر بهره ای نیز درآمد کارمزدی که عمده آن را درآمدهای ناشی از مبادلات ارز تشکیل می دهد، بیشترین سهم را داشته است.

سایر درآمدها به جز در بانکهای تخصصی افزایشی بوده است در مقابل درآمد کارمزدی افزایش چندانی نداشته است و حتی در بانکهای خصوصی کاهش یافته است به عبارت دیگر بانکهای کشور به جای توسعه خدمات مالی، سرمایه گذاری

در بازار را افزایش داده اند. اگرچه تغییر رویکرد بانکها از تسهیلات اعطایی به سرمایه‌گذاری می‌تواند ریسک اعتباری را کاهش دهد اما با توجه به بی ثباتی درآمد حاصل از سرمایه‌گذارها، سودآوری بانکها با نا اطمینانی مواجه خواهد شد.

۵. حساسیت به نرخ بهره و رابطه آن با سود و زیان

موضوع نرخ بهره اگر چه برای مدیران مالی بسیار از بانکها بسیار اهمیت دارد و تعیین کننده موقعیت سود بانکهای مذکور است؛ اما مدیران بانکها نمی‌توانند سطح نرخ بهره و روند تغییرات آن را کنترل کنند. تغییر در نرخ بهره می‌تواند سودآوری یک بانک را با افزایش در هزینه های تأمین مالی و کاهش بازده آن؛ که ناشی از دارایی های سودآور است، به علت کاهش ارزش سرمایه سرمایه‌گذاران تحت تأثیر قرار دهد. در برخورد با ریسک نرخ بهره، اصلی ترین هدف، ایمن کردن سود، از تأثیرات مخرب تغییرات نرخ بهره است. اینکه نرخ بهره چگونه و در کدام جهت تغییر می‌یابد، اهمیتی ندارد. در نظر مدیران بانکها، هدف، دستیابی به سودی است که در حد دلخواه (موردنظر مدیران و مطابق با برنامه های از پیش تعیین شده) و ثابت باشد. به همین دلیل بررسی دارایی ها و بدهی های حساس به نرخ بهره دارای اهمیت است.

برای اندازه گیری حساسیت به نرخ بهره از روش تحلیل شکاف ساده^۱ استفاده می‌شود. به همین منظور داراییها و بدهی های حساس به نرخ بهره مورد بررسی قرار می‌گیرند. دارایی ها و بدهی هایی که بازده یا هزینه آنها با تغییر نرخ بهره در یک دوره زمانی مشخص تغییر کند به عنوان دارایی ها و بدهی های حساس به نرخ بهره در نظر گرفته می‌شوند. در این گزارش شکاف به صورت تفاوت دارایی های حساس به نرخ بهره و بدهی های حساس به نرخ بهره تعریف شده است. دارایی های حساس به نرخ بهره شامل وامها، اوراق مشارکت، مطالبات از بانک مرکزی، مطالبات از سایر بانکها و سپرده‌گذاری‌ها و سرمایه‌گذاری‌ها است و بدهی های حساس به نرخ بهره شامل سپرده ها، بدهی به بانک مرکزی و بدهی به سایر بانکها است.

یک بانک می‌تواند نسبت به دارایی یا بدهی حساس باشد، زمانی یک بانک به دارایی حساس است که شکاف مثبت باشد و در این صورت با افزایش نرخ بهره افزایش در درآمد خالص را تجربه می‌کند. از طرف دیگر زمانی که یک بانک به بدهی حساس است که شکاف منفی باشد و در این صورت با افزایش نرخ بهره، درآمد خالص بهره کاهش خواهد یافت. با توجه به اینکه مقدار عددی شکاف به تنهایی گویای موقعیت حساس نرخ بهره نیست، (دلیل این امر تفاوت در میزان دارایی، بدهی و سرمایه موسسات مختلف است) برای ارائه تحلیل مناسب از موقعیت شکاف لازم است مقیاس بانکها حذف شود. به همین دلیل عمده‌تاً از نسبت شکاف نسبی استفاده می‌شود. نسبت شکاف به دارایی به مفهوم نرمال شدن شکاف به دارایی است، به این ترتیب شکاف برای بانکهای مختلف با هم قابل قیاس می‌شود و نسبت شکاف به سرمایه بیانگر این است که آیا بانک از سرمایه کافی برای پوشش ریسک ناشی از شکاف برخوردار است که اگر قدر مطلق آن از یک بزرگتر باشد به مفهوم این است که بانک سرمایه کافی برای پوشش ریسک ناشی از نرخ بهره ندارد. نسبت حساسیت نیز به صورت حاصل تقسیم داراییهای حساس به نرخ بهره و بدهی های حساس به نرخ بهره تعریف شده است که اگر بزرگتر از یک باشد، بانک حساس به دارایی است و اگر کوچکتر از یک باشد بانک حساس به بدهی است.

۱- در ادبیات مربوط به تحلیل حساسیت به نرخ بهره، سه روش برای آزمون حساسیت به کار می‌رود: شکافی که به صورت دلاری (در کشور ما به صورت ریالی) بیان می‌شود، شکافی که به صورت زمانی بیان می‌شود (گپ دوره‌ای) و سناریو سازی. روش دوم نیازمند داشتن سررسید برای هر یک از اقلام دارایی و بدهی است و روش سوم نیز نیازمند داشتن اقلام دارایی و بدهی به صورت سری زمانی است. با توجه به پایگاه اطلاعاتی مورد استفاده در این گزارش امکان محاسبه شکاف به دو روش مذکور امکان پذیر نیست و در نتیجه صرفاً از روش اول استفاده شده است.

با توجه به دو شاخص نسبت شکاف به دارایی و نسبت حساسیت می‌توان بیان نمود بانک‌های خصوصی و خصوصی‌شده به جز بانکهای آینده، شهر، ایران‌زمین و قوامین، حساس به دارایی هستند. بانک‌های حساس به دارایی با افزایش نرخ بهره، افزایش در درآمد بهره‌ای را تجربه خواهند کرد. همانطور که مشاهده گردید، بانکهای حساس به دارایی با افزایش درآمد بهره‌ای نیز در سال ۱۳۹۱ مواجه شده‌اند. اما بانکهای آینده، شهر، ایران‌زمین و قوامین، حساس به بدهی هستند و در سه بانک آینده، شهر و ایران‌زمین، حساسیت به بدهی در سال ۱۳۹۱ تشدید شده است.

جدول ۱۰- نسبت‌های شکاف و حساسیت به نرخ بهره در بانک‌های خصوصی و خصوصی‌شده (واحد)

نسبت شکاف به دارایی	نسبت شکاف به سرمایه		نسبت حساسیت به نرخ بهره		
	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۰	
۰/۱۱	۰/۰۹	۱/۴	۱/۱	۱/۲	اقتصاد نوین
۰/۱	۰/۱۳	۱/۵	۲/۰۷	۱/۱	انصار
۰/۰۵	۰/۰۸	۰/۶	۱/۰۳	۱/۰۶	پارسیان
۰/۱۹	۰/۲	۱/۰۴	۱/۴	۱/۳	پاسارگاد
۰/۲	۰/۴	۱/۸	۱۰/۶	۰/۷	آینده
۰	۰/۰۶	۰/۱	۰/۴	۰/۹	دی
۰/۰۶	۰/۰۶	۰/۸۵	۰/۹	۱/۰۸	سامان
۰/۲۴	۰/۰۹	۲/۹	۱/۲۷	۱/۴	سرمایه
۰/۱	۰/۰۸	۰/۹۱	۰/۹	۱/۲	سینا
۰	۰/۱	۰/۰۴	۲	۱/۰۱	شهر
۰/۱۴	۰/۱۰	۰/۸۵	۰/۶۳	۱/۲	کارآفرین
۰/۶	۰/۲	۲/۳	۱	۲/۹	ایران زمین
۰/۴	۰/۳	۰/۶	۰/۵	۲/۹	حکمت
۰/۷	۰/۵	۰/۳	۰/۶	۲/۹	ایرانیان
۰/۱۴	۰/۰۹	۰/۳۶	۰/۰۹	۰/۱۴	قوامین
۰/۱۲	۰/۰۲	۰/۴	۰/۱۴	۱/۲	گردشگری
۰	۰/۱	۰/۲	۰/۱۶	۰/۹۷	خصوصی
۰/۳	۰/۳	۴/۵	۴/۸	۱/۵	تجارت
۰/۱۵	۰/۱۳	۲/۸	۱/۳	۱/۲	صادرات
۰/۲۸	۰/۲۳	۴/۷	۵	۱/۴۳	ملت
۰/۲۸	۰/۲۷	۳/۰۱	۴/۲	۱/۵	رفاه کارگران
۰/۲۴	۰/۲۲	۳/۹	۳/۳۶	۱/۳۸	خصوصی‌شده

به عبارت دیگر با افزایش نرخ بهره درآمد بهره‌ای نیز کاهش خواهد یافت و در مقابل هزینه بهره‌ای افزایش خواهد داشت. همانطور که مشاهده گردید، در سال ۱۳۹۱ درآمد بهره‌ای این سه بانک کاهش و هزینه بهره‌ای افزایش یافته است. اما بانک قوامین با وجود اینکه حساس به بدهی است، اما مقدار حساسیت آن به بدهی در سال ۱۳۹۱ کاهش یافته است. همانطور که مشاهده گردید، با افزایش درآمد بهره‌ای مواجه شده است.

در واقع بانکهایی که حساس به دارایی هستند، با کمبود منابع مواجه هستند و باید بتوانند منابع جذب نمایند. همین مسئله آنها را با افزایش هزینه مواجه خواهد ساخت. همانطور که مشاهده گردید، بانکهای حساس به دارایی با افزایش بدهی به شبکه بانکی

و بدهی به بانک مرکزی نیز مواجه هستند، اما بانکهای حساس به بدهی مزاد منابع دارند، که باید برای ممانعت از کاهش سودآوری بانک راههایی برای سرمایه‌گذاری بیابند. مشاهده گردید نیز این بانکها با کاهش بدهی به شبکه بانکی و بدهی به بانک مرکزی در سال ۱۳۹۱ مواجه شده‌اند. چنانچه مشاهده گردید، در مقایسه با سایر بانکها نیز از نسبت تسهیلات کمتری برخوردارند. این مسئله در دوره‌های آتی ممکن است سودآوری بانکها را با کاهش مواجه سازد. چنانچه مشاهده شد، بانکهای حساس به بدهی با کاهش درآمد بهره‌ای نیز مواجه شده‌اند به جز بانک قوامین که ضمن کاهش حساسیت به بدهی و افزایش نسبت تسهیلات اعطایی، با افزایش درآمد بهره‌ای نیز مواجه شده است.

شاخص نسبت شکاف به سرمایه نیز بیانگر ناکافی بودن سرمایه بانکها برای پوشش ریسک ناشی از تغییرات نرخ بهره است. با در نظر گرفتن قدر مطلق این شاخص، بانک قوامین در مقایسه با سایر بانکها در بدترین وضعیت از نظر نسبت شکاف به سرمایه قرار دارد. این موضوع بیانگر این است که اگر بانکهای حساس به دارایی، با افزایش ناگهانی مطالبات غیر جاری و بانکهای حساس به بدهی با خروج ناگهانی منابع مواجه شوند، ممکن است به دلیل ناکافی بودن سرمایه بانک، با خطر ورشکستگی مواجه گردند.

جدول ۱۱- نسبت‌های شکاف و حساسیت به نرخ بهره در بانک‌های دولتی تجاری و تخصصی (واحد)

	نسبت شکاف به کل دارایی		نسبت شکاف به سرمایه		نسبت حساسیت به نرخ بهره	
	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۰
سپه	۰/۱۶	۰/۱	۷/۹	۵/۹	۱/۲	۱/۱
ملی	۰/۳	۰/۲	۸/۶	۱/۹	۱/۵	۱/۳
پست بانک	۰/۲	۰/۳	۵/۹	۸/۷	۱/۴	۱/۶
قرض‌الحسنه مهر	۰/۶	۰/۵	۱/۱	۱/۱	۳/۸	۲/۹
تجاری	۰/۳	۰/۲	۶/۸	۲/۱	۱/۴	۱/۳
صنعت و معدن	۰/۴	۰/۴	۱/۹	۲/۷	۲/۰۵	۱/۹
کشاورزی	۰/۱	۰/۰۶	۲/۹	۱/۵	۱/۲	۱/۰۹
مسکن	۰/۱۳	۰/۱۱	۲/۴	۲/۷	۱/۱۶	۱/۱۳
توسعه صادرات	۰/۶	۰/۴	۱/۹	۱/۱	۳/۵	۱/۹
توسعه تعاون	۰/۵	۰/۴	۱/۹	۱/۸	۲/۲	۱/۸
تخصصی	۰/۲	۰/۱	۲/۲	۲/۱	۱/۳	۱/۲

با توجه به شاخص‌های نسبت شکاف به دارایی و نسبت حساسیت، بانکهای دولتی و تخصصی حساس به دارایی هستند. همانطور که مشاهده گردید بانکهای دولتی و تخصصی در مقایسه با سایر بانکها از دارایی بیشتر و بدهی کمتری برخوردار هستند. مقایسه چهار گروه بانکی از نظر تأثیر پذیری تغییرات نرخ بهره بیانگر این است که:

◀ اغلب بانکهای کشور حساس به دارایی هستند. در نتیجه تغییرات نرخ بهره مربوط به دارایی‌ها می‌تواند درآمد بهره‌ای را تحت تأثیر قرار دهد.

◀ با توجه به کاهش سود تسهیلات اعطایی در سالهای اخیر و از سوی دیگر افزایش مطالبات غیرجاری در بانکها که باعث کاهش ظرفیت اعتباری بانکها شده است، حساسیت به دارایی بانکهای کشور نیز کاهش یافته است. این امر سودآوری بانکهای کشور را در دوره آتی با کاهش مواجه خواهد ساخت.

برای بانکها علاوه بر تحلیل حساسیت، تحلیل حاشیه بازدهی دارای اهمیت است. حاشیه بازدهی نیز تحت تأثیر تغییرات نرخ بهره است. حاشیه بازدهی، حاصل تفاوت نرخ هزینه تأمین وجوه و بازده دارایی درآمدزا است. نرخ هزینه تأمین وجوه حاصل تقسیم هزینه بهره به بدهی هزینه بر (حاصل تقسیم سود سپرده‌گذار به سپرده سرمایه‌گذاری) و بازده دارایی حاصل تقسیم درآمد بهره به دارایی‌های درآمدزا است. دارایی درآمدزا شامل، وام، مطالبات از بانکها، مطالبات از بانک مرکزی، اوراق مشارکت و سرمایه‌گذاری‌ها است. بازده دارایی، سود ناخالص حاصل از دارایی درآمدزا است و نرخ هزینه تأمین وجوه، متوسط هزینه بهره بابت وجوهی را که از طریق بدهی‌ها تأمین شده است، نشان می‌دهد. حاشیه بازدهی نیز بیانگر سود خالص حاصل از وجوهی که دارای هزینه بهره هستند و در دارایی‌های درآمدزا سرمایه‌گذاری شده اند را نشان می‌دهد. کاهش حاشیه بازدهی می‌تواند ناشی از افزایش هزینه تأمین مالی باشد که چنین روندی می‌تواند بر سودآوری بانک تأثیر منفی داشته باشد و حتی در نهایت ممکن است بر توانایی ایفای تعهدات بانک نیز تأثیر گذار باشد.

جدول ۱۲- رابطه مدیریت دارایی بدهی با سودآوری در بانک‌های خصوصی و خصوصی‌شده (درصد)

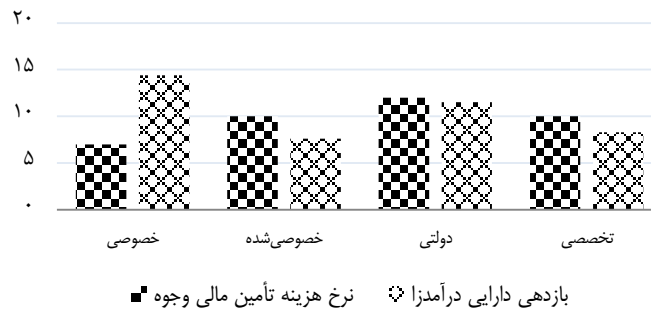
	حاشیه بازدهی		بازدهی دارایی درآمدزا		نرخ هزینه تأمین وجوه		
	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۰	
اقتصاد نوین	۱/۸	۲/۶	۱۵/۷	۱۳/۵	۱۴	۱۱	
انصار	۲	۳/۵	۱۲/۸	۱۲/۸	۱۱	۹	
پارسیان	۰/۸	۲/۸	۱۵/۴	۱۶/۳	۱۵	۱۴	
پاسارگاد	۲/۱	۲/۱	۱۴/۱	۱۳/۹	۱۲	۱۲	
آینده	۷/۴	۲/۸	۲۳/۷	۱۵/۹	۱۶	۱۳	
دی	۱/۷	۹/۷	۱۰	۱۷/۸	۸	۸	
سامان	۰/۱	۰/۴	۱۱/۵	۱۰/۹	۱۱	۱۱	
سرمایه	۲/۷	-۱	۱۲/۵	۱۱/۸	۱۰	۱۳	
سینا	۱/۴	۳/۶	۱۷/۹	۱۵/۳	۱۷	۱۲	
شهر	۶/۶	۹/۱	۱۷/۳	۱۵/۸	۱۱	۷	
کارآفرین	۳/۹	۴/۷	۱۶/۳	۱۵	۱۲	۱۰	
ایران زمین	۱۶/۱	۷/۹	۲۸/۱	۸/۹	۱۲	۱	
حکمت ایرانیان	۵/۲	۱۳/۱	۱۰/۲	۱۵/۱	۵	۲	
قوامین	۱/۸	۲/۶	۲	۲/۸	۰	۰	
گردشگری	۵/۲	۱۳/۵	۱۹/۲	۱۸/۹	۱۴	۵	
خصوصی	۷/۲	۴/۲	۱۴/۴	۱۴	۷	۱۰	
تجارت	-۲/۰	۰/۶	۱۰/۵	۹/۳	۱۳	۹	
صادرات	-۳/۰	۰/۱	۷/۶	۷/۴	۱۱	۷	
ملت	-۳/۰	-۱/۰	۵/۸	۶/۹	۹	۸	
رفاه کارگران	۰/۰	۱/۴	۹/۶	۸/۷	۱۰	۷	
خصوصی‌شده	-۳	۰	۷/۶	۷/۸	۱۰	۸	

همانطور که در جد اول شماره ۱۲ و ۱۳ مشاهده می‌شود، حاشیه در بانکهای کشور بسیار پایین است و تنها بانکهای خصوصی از حاشیه بازدهی مثبت برخوردار هستند. بالاتر بودن نرخ هزینه تأمین وجوه در بانکها، آنها را با چنین وضعیتی مواجه ساخته است. پایین بودن حاشیه بازدهی به منزله ناکارآمدی عملیات بانکی در کشور است. از یک سو بانکهای کشور ملزم به پرداخت تسهیلات هستند و از سوی دیگر باید بتوانند منابع لازم را جمع‌آوری نمایند. بالا بودن نرخ هزینه تأمین وجوه در بانکهای کشور بیانگر بالا بودن

ریسک تأمین وجوه است. این امر بانکها را مجبور به استقراض از شبکه بانکی و بانک مرکزی نموده است. تداوم استقراض از بانکها و بانک مرکزی به دلیل موقتی بودن این دو نوع منبع، بیانگر افزایش ریسک نقدینگی بانکها در دوره های آتی است.

نمودار ۶- بازدهی دارایی درآمدزا و نرخ هزینه تأمین مالی وجوه در سال ۱۳۹۱ (درصد)

از سوی دیگر بانکهای کشور در کسب درآمد از داراییهای درآمدزا نیز چندان موفق نبوده اند. با توجه به اینکه عمده دارایی بانکها را تسهیلات تشکیل می دهد که در سالهای اخیر به دلایل متعددی نظیر رکود حاکم بر کشور، تحریمهای بین المللی با کاهش تقاضای تسهیلات و افزایش مطالبات غیر جاری مواجه شده است، این امر بازدهی دارایی های درآمدزا را تحت تأثیر قرار داده است. از طرف دیگر حاشیه بازدهی یکی از منابع بانکها جهت اعطای تسهیلات است، با وجود حاشیه بازدهی پایین در بانکهای کشور، در واقع بانکها توان ایفای تعهدات خود را نخواهند داشت.

جدول ۱۳- رابطه مدیریت دارایی بدهی با سودآوری در بانکهای دولتی و تخصصی (درصد)

حاشیه بازدهی	بازدهی دارایی درآمدزا		نرخ هزینه تأمین وجوه		سپه ملی	پست بانک	قرض الحسنه مهر	دولتی	صنعت و معدن	کشاورزی	مسکن	توسعه صادرات	توسعه تعاون	تخصصی
	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۰										
۱/۲	۱/۲	۱۲/۴	۹/۸	۱۱	۹									
-۱	-۱	۱۱/۲	۷/۸	۱۲	۹									
۲/۴	۶/۸	۱۲/۹	۱۱/۶	۱۰	۵									
۹/۱	۹/۸	۹/۱	۹/۸	۰	۰									
-۰/۵	-۰/۶	۱۱/۵	۸/۴	۱۲	۹									
۲/۷	۲/۸	۴/۷	۷/۰۶	۲	۴									
-۱	-۰/۹۵	۱۰/۰۱	۹/۱۴	۱۱	۸									
-۱	-۴	۹/۰۱	۹/۰۲	۱۰	۱۳									
۲/۶	۱/۸	۴/۹	۴/۹۸	۱	۴									
۵/۰۴	۰/۶۵	۱۱/۴۷	۶/۹۳	۶	۶									
-۱/۷	-۲/۶	۸/۳	۸/۴	۱۰	۱۱									

۶- جمع بندی

سهام تسهیلات اعطایی در سبد دارایی بیشتر از سهم سایر اقلام دارایی می باشد که در سالهای اخیر شاهد کاهش این سهم در شبکه بانکی کشور بوده ایم. در مقابل به دلیل ریسک پایین و نرخ آزاد مطالبات از شبکه بانکی کشور، بانکها بیشتر متمایل به ارائه تسهیلات به بازار بین بانکی هستند. بالابودن سهم تسهیلات اعطایی در دارایی بانکها با توجه به فقدان ساز و کار اطمینان بخش برای مدیریت ریسک اعتباری، باعث بالا بودن مطالبات غیر جاری شده است.

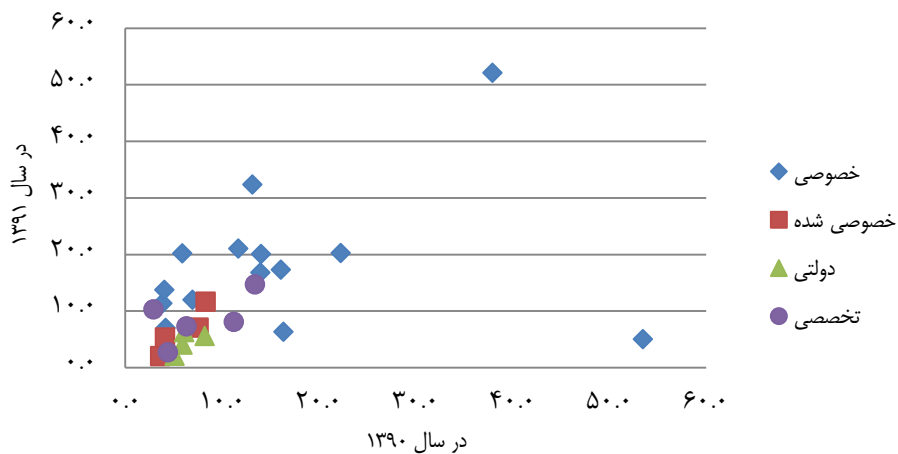
از سوی دیگر عمده سبد بدهی بانکها را بدهی هزینه دار تشکیل می دهد که در سالهای اخیر با توجه به رونق بازارهای جایگزین (نظیر طلا و ارز) با کاهش مواجه شده است. کاهش بدهی هزینه دار اگرچه بانکها را با کاهش هزینه مواجه می سازد اما به دلیل کاهش منابع پایدار، آنها را با افزایش ریسک نقدینگی مواجه خواهد ساخت. این موضوع با افزایش بدهی به بانکها و بدهی به بانک مرکزی نمود بیشتری یافته است.

نامتناسب بودن ترکیب ترانزنامه بانکها از نظر میزان آورده صاحبان سهام با میزان بدهی سپرده گذاران مسئله دیگری است که ریسک کسب و کار بانکی را در صورت بروز مشکل بسیار بالا خواهد برد، به خصوص که بانکها از حائل های سرمایه ای با کیفیت بالا برخوردار نیستند.

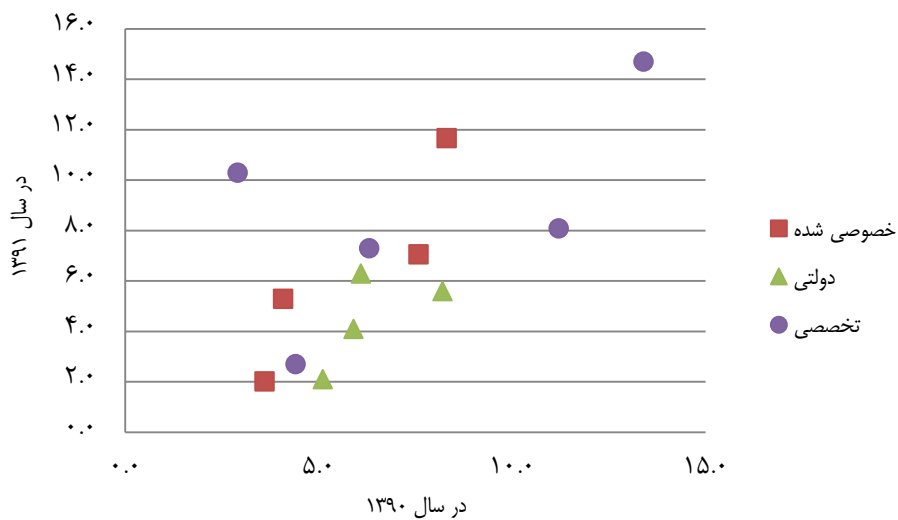
بانکهای کشور در دوره مورد بررسی با کاهش درآمد بهره ای و افزایش درآمد غیر بهره ای مواجه شده اند که با توجه به بی ثباتی درآمد غیر بهره ای، بی ثباتی سودآوری بانکها در دوره های آتی نتیجه ای دور از انتظار نیست. علاوه بر آن بانکهای کشور حساس به دارایی هستند. بنابراین با کاهش نرخ بهره تسهیلات با کاهش سودآوری مواجه خواهند شد. همانطور که مشاهده گردید، حاشیه بازدهی در بانکهای کشور بسیار پایین است و به جز بانکهای خصوصی در سایر بانکها منفی است. این امر بانکها را در معرض ورشکستگی قرار خواهد داد که هزینه آن در نهایت بر عهده بودجه عمومی خواهد بود.

نمودار ۷- نسبت مطالبات از شبکه بانکی به دارایی (درصد)

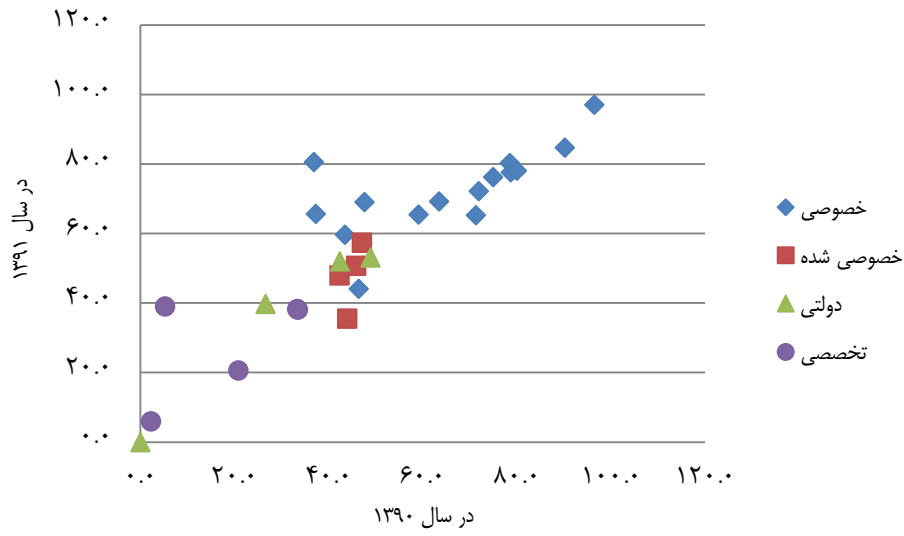

نمودار ۸- نسبت مطالبات از شبکه بانکی بدون بانک‌های خصوصی (درصد)

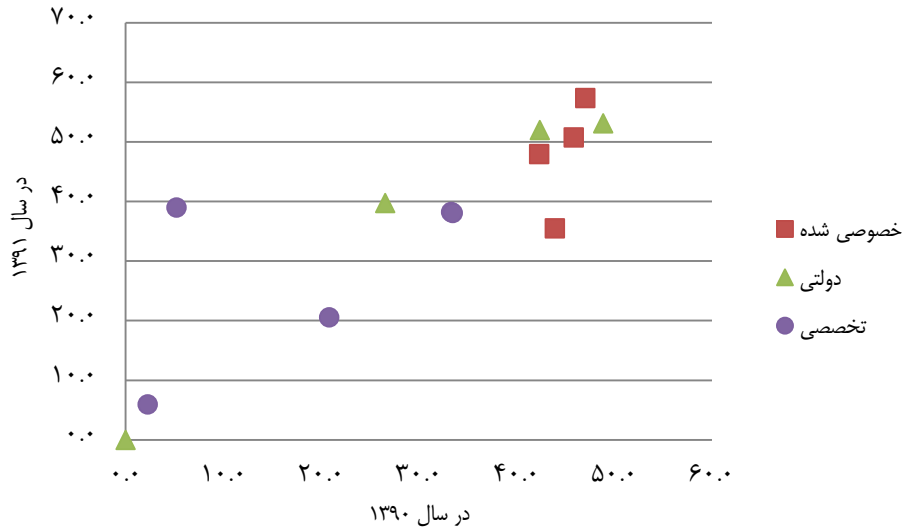

نمودار ۹- نسبت سپرده سرمایه‌گذاری به بدهی (درصد)

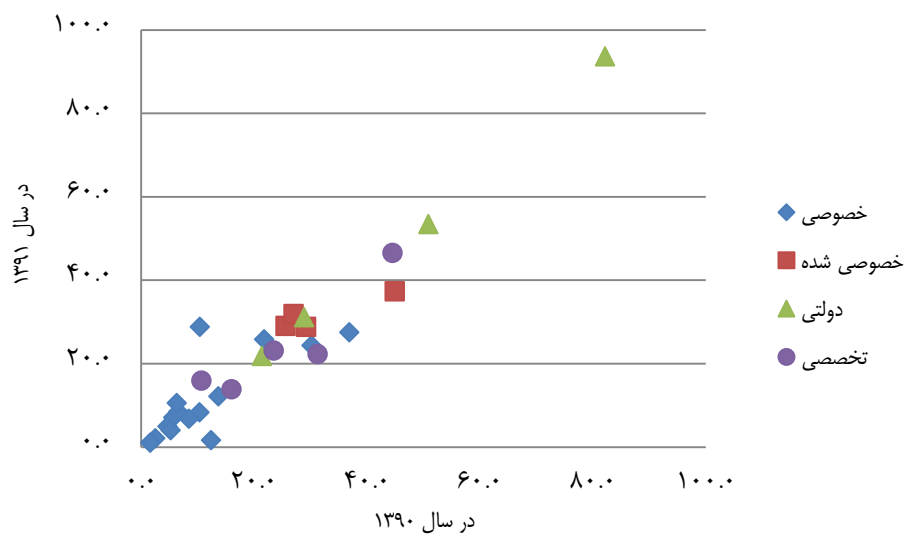

نمودار ۱۰- نسبت سپرده سرمایه‌گذاری بدون بانک‌های خصوصی (درصد)

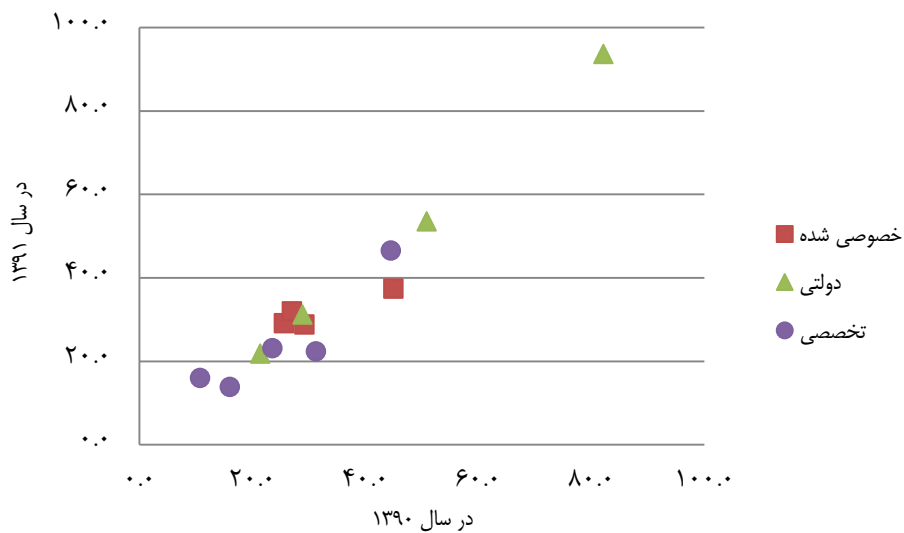

نمودار ۱۱- نسبت سپرده فرار به بدهی (درصد)

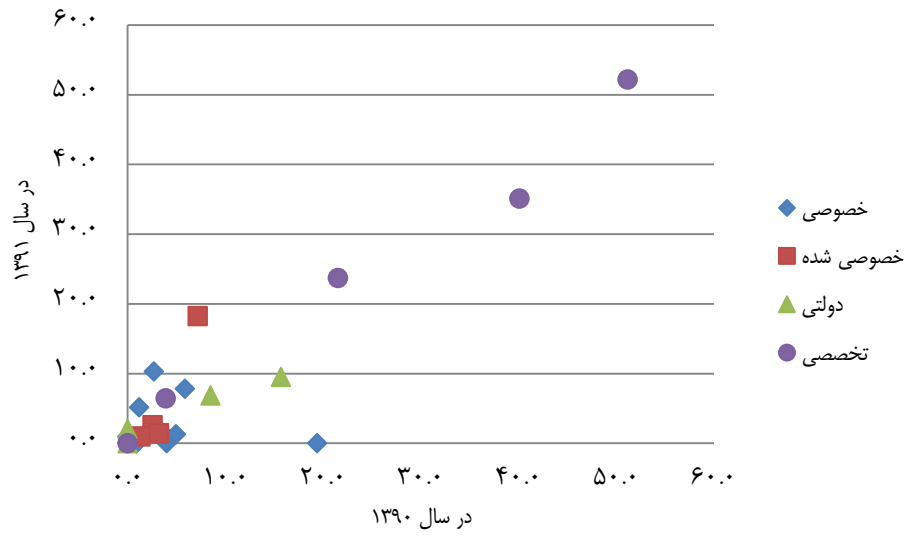
نمودار ۱۲- نسبت سپرده فرار بدون بانک‌های خصوصی (درصد)

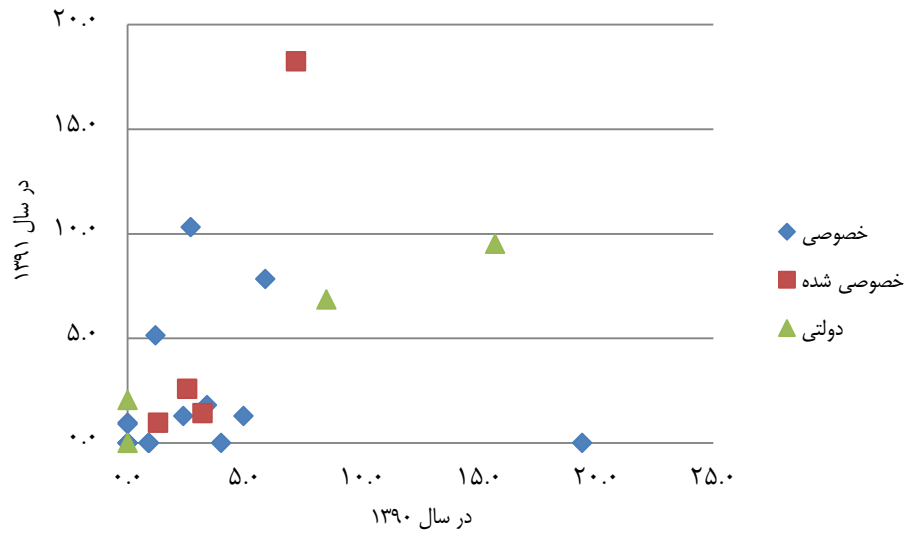

پژوهشکده پولی و بانکی
بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

نمودار ۱۳- نسبت بدهی به بانک مرکزی به بدهی (درصد)

نمودار ۱۴- نسبت بدهی به بانک مرکزی (درصد)

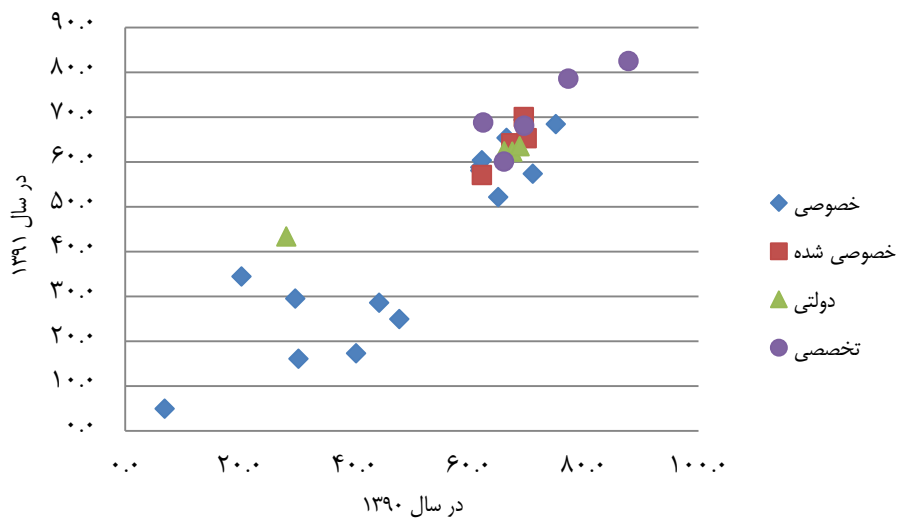

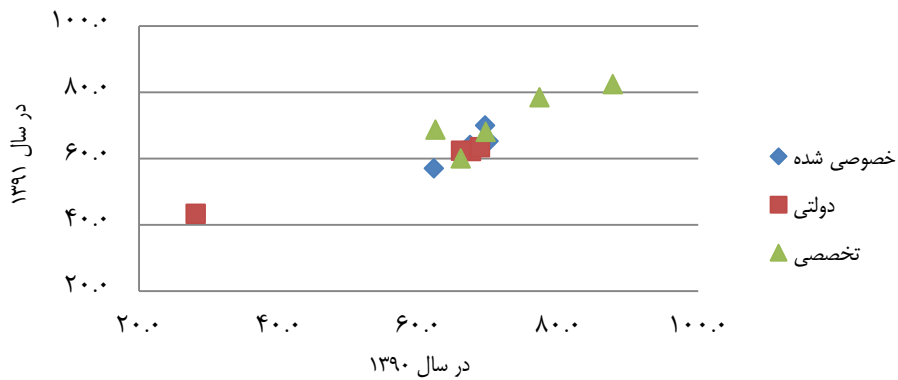

پژوهشکده پولی و بانکی
بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

نمودار ۱۵- سهم تسهیلات اعطای از دارایی (درصد)

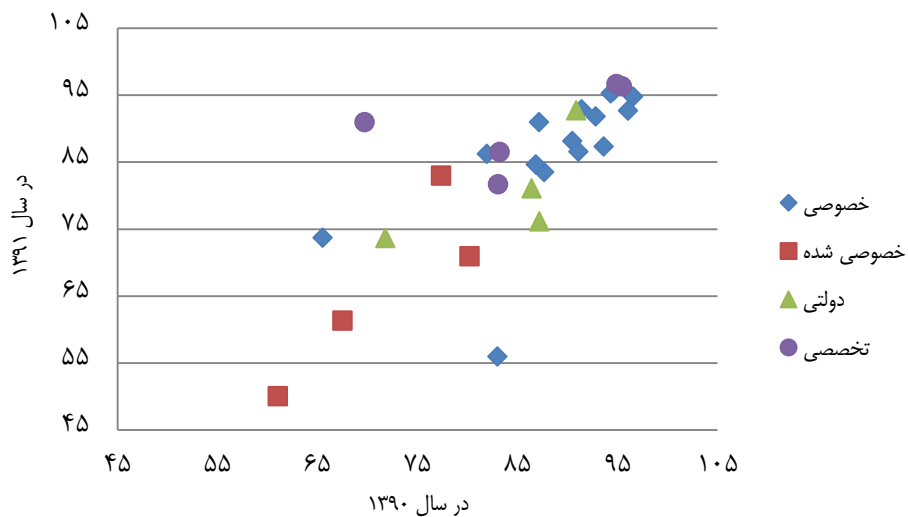

نمودار ۱۶- سهم تسهیلات اعطایی از دارایی بدون بانک‌های خصوصی (درصد)

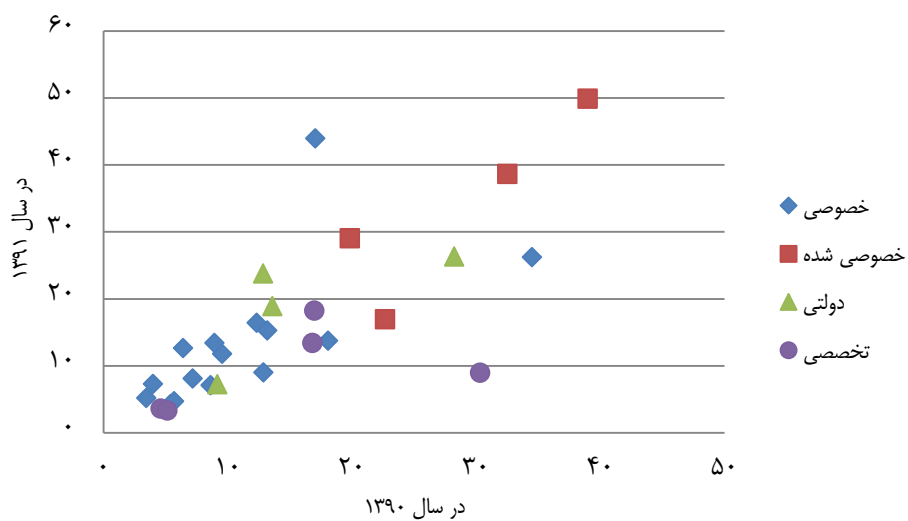

نمودار ۱۷- درآمد بهره‌های (درصد)

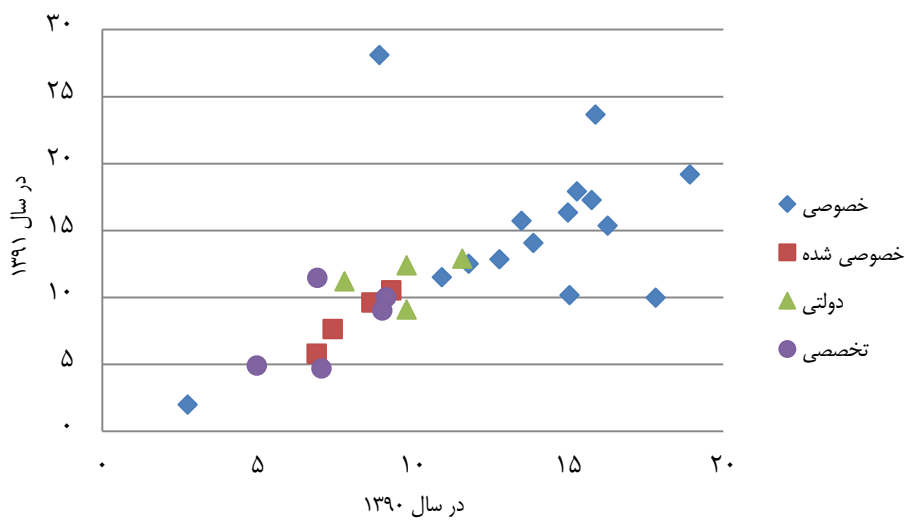
نمودار ۱۸- درآمد غیر بهره‌های (درصد)

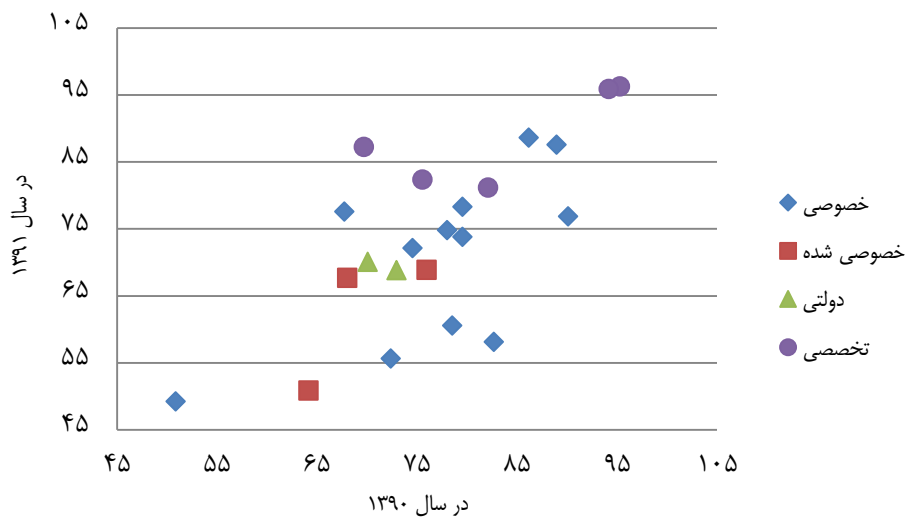

پژوهشکده پولی و بانکی
بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

نمودار ۱۹- بازدهی دارایی درآمدزای (درصد)

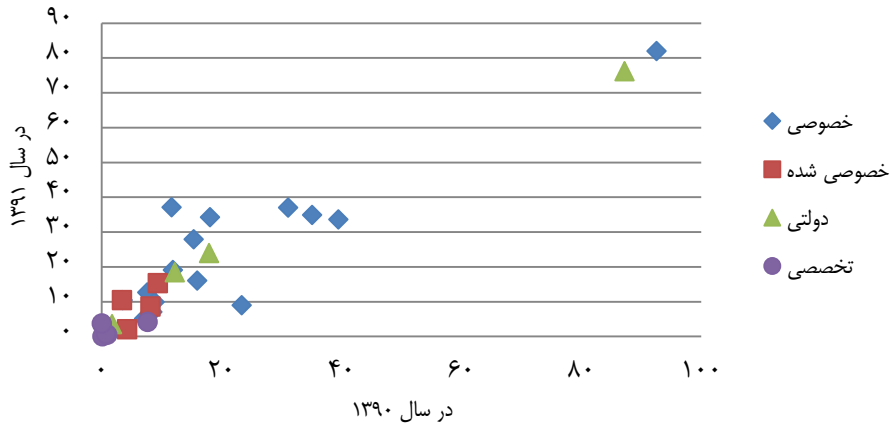

نمودار ۲۰- سهم سود تسهیلات اعطایی از درآمد (درصد)

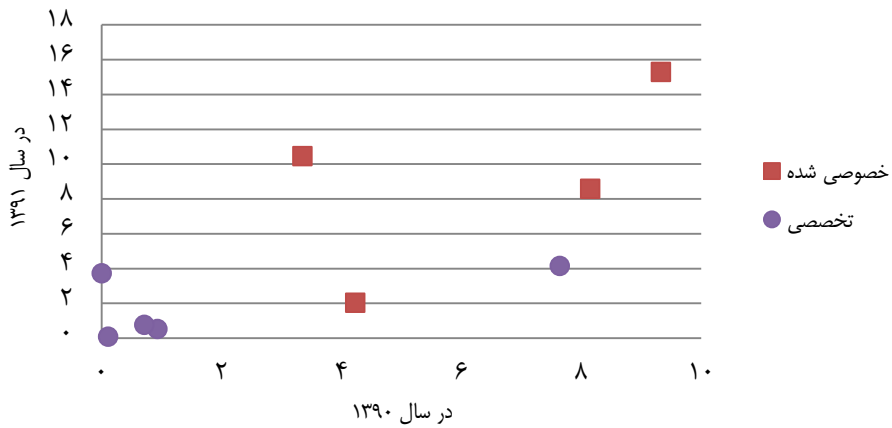

نمودار ۲۱- نسبت سود حاصل از سپرده‌گذاری‌ها و سرمایه‌گذاری‌ها از درآمد (درصد)

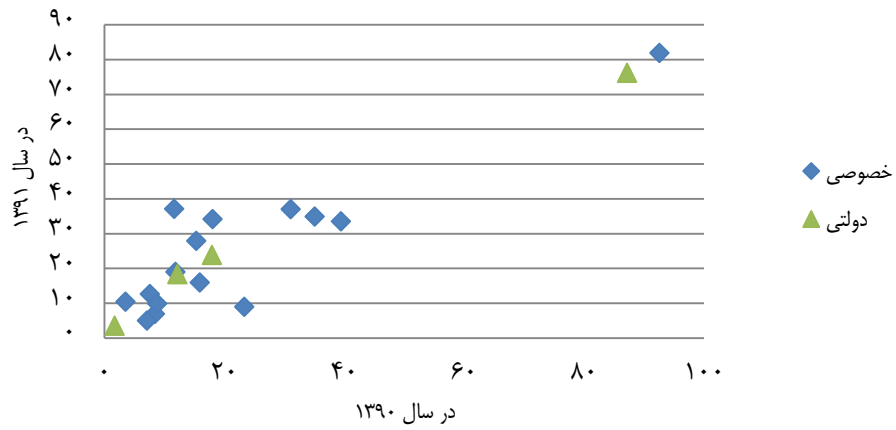

نمودار ۲۲- نسبت سود حاصل از سپرده‌گذاری‌ها و سرمایه‌گذاری‌ها از درآمد در بانک‌های خصوصی شده و تخصصی (درصد)

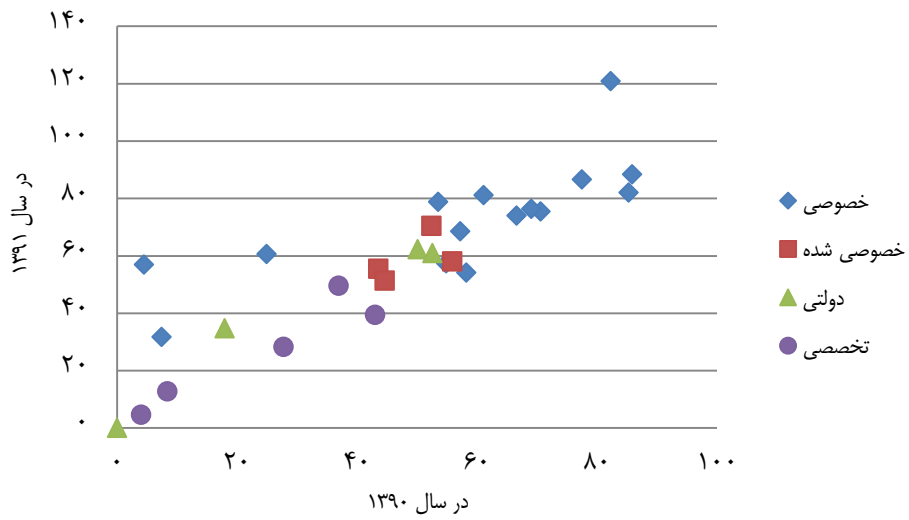

نمودار ۲۳- نسبت سود حاصل از سپرده‌گذاری‌ها و سرمایه‌گذاری‌ها از درآمد در بانک‌های خصوصی و دولتی (درصد)

نمودار ۲۴- نسبت سود سپرده‌گذار به هزینه کل (درصد)

گزارش‌های پژوهشی منتشرشده در سال ۱۳۹۲

کلید واژه‌ها	نویسنده (نویسندگان)	کد	عنوان
	اعظم احمدیان	MBRI9223	تحلیل سهم از بازار بانک‌ها (۱۳۹۰-۱۳۹۱)
	اعظم احمدیان	MBRI9222	ارزیابی شاخص‌های سلامت بانکی، در بانک‌های ایران (۱۳۹۰-۱۳۹۱)
بانک‌های توسعه‌ای، بانک جهانی، بحران اقتصادی، پس‌انداز و سرمایه‌گذاری	لیلا محرابی	MBRI9221	تجربه بانک‌های توسعه‌ای در بحران اقتصادی جهان و تحولات پس‌انداز و سرمایه‌گذاری در اقتصاد جهانی
مؤسسات مالی اسلامی، بانکداری اسلامی، ایران	وهاب قلیچ، لیلا محرابی	MBRI9220	وضعیت آماری مؤسسات مالی اسلامی برتر در جهان (با تأکید بر نقش بانک‌های ایرانی)
تورم، پایداری تورم، عوامل موثر بر پایداری تورم	حجت تقی‌لو	MBRI9219	پایداری تورم و عوامل مؤثر بر آن در اقتصاد ایران
	ابوالفضل اکرمی	MBRI9218	تهیه و تدوین آمارهای پولی و مالی بر اساس دستورالعمل صندوق بین‌المللی پول
عدالت، پول، مالیات تورمی، اقتصاد اسلامی	دکتر محمداسماعیل توسلی و هاب قلیچ	MBRI9217	مالیات تورمی در ترازوی عدالت
مدیریت ثروت اسلامی، مدیریت ثروت اسلامی، فرایند مدیریت ثروت	رسول خوانساری، رضا یارمحمدی	MBRI9216	مدیریت ثروت اسلامی
	فرشته ملاکریمی	MBRI9215	بررسی دیدگاه‌های فقهی پیرامون مسأله جبران کاهش ارزش پول
	ماندانا طاهری فرهاد نیلی	MBRI9214	تحلیل عاملی نسبت‌های مالی بنگاه‌های صنعتی پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران
صکوک کوتاه‌مدت، ربا، سود، سپرده‌گذاران، بانکداری و مالی اسلامی	رسول خوانساری حسین میسمی لیلا محرابی	MBRI9213	صکوک کوتاه‌مدت و کاربردهای آن در بانکداری و مالی اسلامی
	سیدمهدی برکچیان سعید بیات هومن کریمی	MBRI9212	جعبه ابزار پیش‌بینی تورم در اقتصاد ایران
ربا، سپرده‌گذاران، سود قطعی، حسابداری، بانکداری و مالی اسلامی	حسین میسمی	MBRI9211	محاسبه سود قطعی سپرده‌گذاران در بانکداری بدون ربا
	اعظم احمدیان	MBRI9210	ارزیابی عملکرد صنعت بانکداری در ایران (مقایسه سال‌های ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰)

گزارش‌های پژوهشی منتشرشده در سال ۱۳۹۲

کلید واژه‌ها	نویسنده (نویسندگان)	کد	عنوان
	حمید قنبری	MBRI9209	نگاهی به چارچوب قانونی، نهادی و نظارتی ورشکستگی بانک
منابع بانک، مصارف بانک، مدیریت دارایی و بدهی، تأمین مالی تولید	اعظم احمدیان	MBRI9208	تحلیل شاخص‌های عملکرد شبکه بانکی در تأمین مالی تولید
منطقه بهینه پولی، سازمان همکاری اقتصادی (اگو)، اقتصاد منطقه‌ای، همگرایی اقتصادی و پولی	مصعب عبدالهی آرانی	MBRI9207	بسترهای تشکیل منطقه بهینه پولی بین کشورهای سازمان همکاری اقتصادی (اگو)
نظارت شرعی، مقررات احتیاطی، مؤسسات مالی اسلامی، ربا، بانک اسلامی	حسین میسمی	MBRI9206	حاکمیت شرکتی، نظارت و مقررات احتیاطی در مؤسسات مالی اسلامی: گزارش پنجمین روز مدرسه زمستانه بانکداری اسلامی
حسابداری، حسابرسی، استانداردهای بانکداری اسلامی، مؤسسات مالی اسلامی	وهاب قلیچ	MBRI9205	استانداردهای حسابداری و حسابرسی در مؤسسات مالی اسلامی: گزارش چهارمین روز مدرسه زمستانه بانکداری اسلامی
دارایی، بدهی، بانکداری بدون ربا، اصول شریعت، ایران	لیلا محرابی	MBRI9204	مدیریت دارایی و بدهی در بانک‌های اسلامی: گزارش سومین روز مدرسه زمستانه بانکداری اسلامی
ریسک، مدیریت ریسک، تأمین مالی اسلامی، اصول شرعی، ربا	رسول خوانساری	MBRI9203	مدیریت ریسک در بانک‌های اسلامی: گزارش دومین روز مدرسه زمستانه بانکداری اسلامی
تأمین مالی اسلامی، اصول شرعی، قواعد فقه، ربا، غرر	فرشته ملاکریمی	MBRI9202	اصول و مقررات شرعی در معاملات و تأمین مالی: گزارش اولین روز مدرسه زمستانه بانکداری اسلامی
تورم، ربا، مالیه تورمی، دولت اسلامی، بانکداری و مالی اسلامی	حسین میسمی	MBRI9201	تورم و جبران کاهش ارزش پول از دیدگاه اسلامی: گزارش هفتمین جلسه نقد پژوهش‌های بانکداری و مالی اسلامی

گزارش‌های پژوهشی منتشرشده در سال ۱۳۹۱

عنوان	کد	نویسنده (نویسندگان)	کلید واژه‌ها
پولی کردن کسری بودجه از منظر اقتصاد اسلامی: گزارش ششمین جلسه نقد پژوهش‌های بانکداری و مالی اسلامی	MBRI9111	حسین میسمی	ربا، مالیه تورمی، پولی کردن کسری بودجه، دولت اسلامی، بانکداری و مالی اسلامی
مجموعه روایات ربا (بخش اول)	MBRI9110	فرشته ملاکریمی	
بررسی فقهی و حقوقی وثایق بانکی	MBRI9109	فرشته ملاکریمی	وثایق بانکی، رهن، دین، قبض
عوامل مؤثر بر استفاده خانوارهای شهری از انواع خدمات مالی	MBRI9108	فرهاد نیلی و مرضیه اسفندیاری	استفاده از خدمات مالی، خانوارهای شهری، مدل پروبیت
ضرورت معرفی رهنمود جدیدی در مدیریت ریسک نقدینگی با توجه به تحولات سیستم مالی در ایران	MBRI9107	زهرا خوشنود	مدیریت ریسک نقدینگی، رهنمود، بحران مالی، سیستم مالی
ساختار بانکداری اسلامی در کشورهای اسلامی: نمونه موردی کشور مالزی	MBRI9106	لیلا محرابی	مالزی، بانکداری اسلامی، ابزارهای مالی، عملکرد مالی
مفهوم‌شناسی ربا و بهره	MBRI9105	حسین میسمی	ربا، بهره، سود، سرمایه، بانکداری و مالی اسلامی
تورق چیست؟	MBRI9104	وهاب قلیچ	تورق، ابزار مالی، تجهیز و تخصیص منابع بانکی، فقه اسلامی
چشم‌انداز اقتصاد اسلامی بر بحران مالی جهانی	MBRI9103	لیلا محرابی	اقتصاد اسلامی، بحران مالی
وضعیت بانکداری اسلامی در کشورهای منطقه MENA	MBRI9102	لیلا محرابی	بانکداری اسلامی، کشورهای منطقه MENA، عملکرد، تأمین مالی اسلامی
بحران یورو؛ ریشه‌های پیدایش و سناریوهای آینده	MBRI9101	ایلناز ابراهیمی	حوزه یورو، بحران یورو، دلایل بحران، آینده حوزه یورو

برای دریافت فایل گزارش‌های منتشرشده به وبسایت <http://www.mbri.ac.ir>، منوی پژوهش مراجعه فرمایید.